

Ο ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΥΠΟ

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ Γ. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Χιλιάδες αγίων, (και εκατομμύρια, ἴσως), υπάρχουν ἐν τῇ (καθ' ἡμᾶς) Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἀφ' ἧς ὁ Χριστιανισμὸς ἀνεφάνη, ἀλλ' ἐλάχιστοι σχετικῶς εἶναι γνωστοί.

Εἷς ἐκ τῶν ἀγνωστων μέχρι σήμερον αγίων, μὴ ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἡμῶν βιβλία εἶναι καὶ ὁ Λακεδαιμονίας Θεοκλήτος, ὁ μοναδικὸς μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο, πλὴν τοῦ ἐορταζομένου τὴν 26ην Φεβρουαρίου μετὰ τῆς ἀγίας Φωτεινῆς καὶ τῶν σὺν αὐτῇ Θεοκλήτου τοῦ μάγου*.

Ὁ Λακεδαιμονίας Θεοκλήτος, οὗτινος τὴν βιογραφίαν φέρομεν εἰς φῶς, ἐγεννήθη, ἱεράτευσε καὶ ἀπεβίωσεν ὡς Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τὸν 9ον μ. Χ. αἰῶνα. Ἐκτοτε παρήλθον περὶ τὰ 1100 περίπου ἔτη καὶ θὰ ἠγνοεῖτο εἰσέτι ὁ Ἅγιός μας οὗτος, ἂν μὴ ἀκριβὸς φίλος, εἰς τὰ ἀγιογραφικὰ ἀσχολούμενος, ὁ πρωθιερεὺς κ. Νικ. Παπαδόπουλος δὲν μᾶς ἔκαμνε νῆξιν καὶ δὲν μᾶς ἐβοήθη εἰς τὴν ἀνέυρεσιν τῆς τε βιογραφίας καὶ κυρίως τῆς ἀκολουθίας του.

Ἐπὶ πλέον ἕτερος Δευτῆς ὁ πολὺς ἀρχιμανδριτῆς κ. Μελέτιος Γαλανόπουλος καὶ νῦν Μητροπολίτης Κυθήρων, μᾶς κατετόπισε καὶ μᾶς ἀπέστειλε φωτογραφίαν τοῦ Ἁγίου, οὗτινος εἰκὼν ἐν τοιχογραφίᾳ εἰς Λακεδαίμονα μισοκατεστραμμένη σφύζεται ἐν τῷ παρεκκλησίῳ «Ἅγιος Δημήτριος» τῶν Μοσχονησίων τῆς ἐν Καστορείῳ ἐδρισκομένης καὶ διαλελυμένης Μονῆς Καστροῦ.

*

Ἡ κατωτέρω βιογραφία τοῦ Θεοκλήτου, ἧς ἀκριβὲς ἀντίγραφον, ἐπὶ ἀδοξᾷ ἀμοιβῇ, μᾶς ἀπεστάλη ἀπὸ τὴν Βαρβερινὴν ἐν Ρώμῃ βιβλιοθήκην, δὲν μᾶς πληροφορεῖ οὔτε περὶ τοῦ τόπου ἀκριβῶς ὅπου ἐγεννήθη ὁ Ἅγιος οὔτε περὶ τῶν γονέων του· μάλιστα δὲ μᾶς λέγει ὁ ἀγνωστος βιογράφος του ὅτι «ὁ χρόνος ἀφῆρσε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸ σύνολον τῶν ἐπιτευγμά-

* Ὁ μάγος οὗτος εἶναι ὁ πρότερον Λαμπάδιος καλούμενος, ὁ μαρτυρήσας ἐπὶ Νέρωνος διότι ἐγένετο Χριστιανὸς μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του γὰρ δηλητηριάσει, κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος, τὴν ἀγίαν Φωτεινὴν. Οὗτος μεταχειρισθεὶς ἰσχυρότατα δηλητήρια, τὰ ὁποῖα εἰδικῶς δι' αὐτὴν κατ' ἐπανάληψιν παρακαύσασεν, οὐδὲν κατώρθωσεν.

των του και διὰ τῆς λήθης ἔμειναν ταῦτα εἰς τὸ σκότος. Ὁ χρόνος ὁ δόλιος — προσδέτει ἐν συνεχείᾳ μεταξὺ τῶν πολλῶν — παραγκωνίζει τὰ ἄξια μνήμης ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους ἀνθρώπους, ὅπως ἀκριβῶς ἐκάλυψε διὰ λήθης και τὰ κατὰ τὸν Ἅγιον Θεόκλητον.

Ὁ βιογράφος του ὅστις συνέγραψε τὴν βιογραφίαν κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖσι τοῦ Γ' αἰῶνος τὴν συνέγραψε κατόπιν ἐντολῆς τοῦ τότε ἐπισκόπου τῆς Λακεδαίμονος τὸν ὅποιον ἀποκαλεῖ οὗτος δῶρον Θεοῦ διὰ τὴν Λακεδαίμονα «διότι και τὸ ὄνομά του τὸν φανερῶνει» ὀνομάζετο δηλαδὴ Δωρόθεος ἢ Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος ὅστις οὐ μόνον ἦτο ὅμοιος σχεδὸν κατὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ πνεύματος μὲ τὸν Θεόκλητον ἀλλὰ και διότι συνέλεξεν ὡς μέλισσα ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων τὰ ὀλίγα ἐκ παραδόσεως σωζόμενα ἐκ τῶν κατορθωμάτων του τὰ ὅποια μετὰ προσοχῆς ἠρετήησε και φιλοστόργως διεφύλαξεν. Ἐξακριβῶσας δὲ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρός και τὰ κατορθώματα τοῦ Ἁγίου ἐφρόντισε και κατεγράφησαν ταῦτα και οὕτω διεσώθησαν τινὰ μέχρις ἡμῶν.

Χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ εἶναι τὸ ὅτι και ἡ ἀνευρεθεῖσα ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Θεοκλήτου τοῦ Λακεδαιμονίας και ἡ βιογραφία ἀναγράφουν ὅτι ἐμόναζεν οὗτος πρὶν ἢ δεχθῆ τὸ ἐπιμόνως προσφερόμενον ἀλλὰ μὴ ἀποδεχόμενον κατ' ἀρχὰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὡς ὄρνις ἐν ἀβάτοις τόποις μὲ ὀλονυκτίους προσεσχάς, μὲ παρακλήσεις και μὲ μακρὰς ἀλλὰ και παρατεταμένας νηστείας. Ἐπὶ πλέον τὸ ἔργον του ἦτο πόνοι και μόχθοι και ταλαιπωρίαι και γυμνότης και ἀγρυπνίαι και ἐπὶ γῆς κατάκλισις ἀνευ κλίνης και στρωμνῆς. Πάντα δὲ ταῦτα πρὸς προσδοκομένην ἀπόλαυσιν τῶν ἐπουρανίων και ἵνα πλησιάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὸν βασιλεῖα Χριστόν.

Οὐδὲν τῶν ἐπιγείων κατώρθωσε ποτὲ νὰ τὸν ἐλκύσῃ οὔτε νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν ψυχὴν του. Ἄλλ' ἀντιθέτως μὲ ταπεινώσιν και μὲ καθαρὰν τὴν συνείδησιν ἔγινεν ὑπόδειγμα παντός ἔργου ἀγαθοῦ οὐ μόνον εἰς ὀλόκληρον τὴν Λακεδαίμονα και τὴν Πελοπόννησον ἀλλὰ και εἰς πλείσια μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἦτο τὸ ἄνθος τῆς ἀρετῆς, ὁ κανὼν τῆς ἱερωσύνης και τὸ σὺλλογιε τῆς ἐπικλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Γενόμενος χωρὶς νὰ θέλῃ, ὡς εἶπομεν, ἐπίσκοπος δὲν ἐμείωσεν οὐδὲ ἐγκατέλειπε τὴν συνειθισμένην και εἰς μεγάλον βαθμὸν ἐγκράτειάν του, τοῦναντίον τὴν ἠῤῥῆσεν ἀνυψώσας αὐτὴν κατὰ πολὺ μὲ ἀνευδότης και ἀκαταβλήτους ἀγῶνας.

Ἡ ἀκατέργαστος και μαλλοφόρος προβιά, τὰ κουρέλια μὲ τὰ ὅποια ἐσκέπαζε τὸ ἀσθενὲς σῶμά του και ἡ ῥάβδος πὸν ἐκράτει διὰ νὰ τὴν ἔχη στήριγμα τῶν γηραιῶν του ποδῶν, πολλάκις ἐφαίνοντο εἰς τὰς ὁδοὺς πὸν διήμνε πάλλων γλυκὰ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ και ἔχων συνοδοιπόρους και βοηθοὺς τοὺς παῖδας τῆς πόλεως.

Αἱ πορεῖαί του ἦσαν πρὸς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ δεσμά, πρὸς τοὺς φυλακισμένους, πρὸς τοὺς ἀδίκως πάσχοντας, ἔτι δὲ πρὸς τοὺς μαστιζωμένους ἀπὸ τὴν φτώχεια καὶ τὰς ἀσθενείας, ὡς καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας εἰς ἀθλάς καλύβας. Αὐτὸς ὅλους ἐφρόντιζε, δι' ὅλους ἐμερίμα καὶ ἔγινεν ὁ κύριος προστάτης ὅλων τῶν ἀδικουμένων καὶ τῶν πτωχῶν.

Τοῦτο ὅμως ἀκριβῶς ἠρέθιζε τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πλεονέκτας ἐν οἷς καὶ τοὺς παμπληθεῖς Ἑβραίους οὓς ἀμιλήκτως κατεδίωξε καὶ ἐξέβαλε τῆς Σπάρτης ὁ πολλὴ ἀργότερον ἐγκατασταθεὶς ἐκεῖ Νίκων ὁ Μετριοεῖτε. Οἱ πλεονέκται οὗτοι ἄρχοντες, μοναδικὸν ἐν τῇ ζωῇ των σκοπὸν ἔχοντες τὴν ἀξίῃσιν τοῦ πλοῦτου των καὶ τὴν καταπίεσιν τῶν πτωχῶν, οὓς ἐπροστάτευεν ὁ Θεόκλητος, δὲν τὸν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι, ἤρχισαν νὰ τὸν κακολογοῦν, νὰ τὸν εἰρωνεύονται καὶ νὰ τὸν μισοῦν. Ἐν τέλει ἐξηγγέρθησαν κατ' αὐτοῦ καὶ κατώρθωσαν νὰ τὸν ἐκβάλουν τῆς ἐπισκοπῆς του ἐπὶ τινα χρόνον ἀναγκάσαντες τὸν Ἅγιον νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ ποιμνίου του. Τὸ γεγονός δὲ ὅμως τοῦτο ἦτο παροδικόν. Διότι αὐτοὶ οὗτοι οἱ διῶκταί του συναισθανθέντες τὸ σφαλμά των εἰλικρινῶς μετενόησαν καὶ ὡς θυσυχεῖς ἰκέται ἀθρόως ἔσπευδον νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν ποιμενάρχην των νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, ὥς καὶ ἐπέστριψε, προσπίπτοντες καὶ καταφιλοῦντες τοὺς ἱεροῦς του πόδας.

*

Ὁ Θεόκλητος ἔζησεν, ὡς εἶπομεν, κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα. Ἦτοι κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα κατὰ τὰ ὁποῖα ἐπάλαιεν ἡ Ἀνατολικὴ πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἔχῃ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰ πάντα παρ' αὐτῆς νὰ ἐξαρθῶνται.

Ἐν Κων/πόλει, κατὰ τὰ ἔτη τοῦ Θεοκλήτου, πατριάρχης ἦτο δὲ μὲν ὁ ἱερὸς Φώτιος, δὲ δὲ ὁ μετριοπαθὴς καὶ σόφρων Ἰγνατίος. Ὁ ἰδικὸς μας Ἅγιος ἦτο μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἰγνατίου καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς 10ης Συνεδριάσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου συγκληθείσης 8ης Συνόδου τῆς ἀποκληθείσης Ψευδοσυνόδου ὑπογράφεται ὡς ἐξῆς: *Theoclitus Misericordia Deipiscopus Lacedemonias omnia quae in Sancta et universalī synodo jupicada et Difintata Libenter succipiens Subscipsi Manu Propria*, ἦτοι: Θεόκλητος ἐλέω Θεοῦ ἐπίσκοπος Λακεδαιμονίας πάντα τὰ ἐν τῇ Ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμένικῃ Συνόδῳ κριθέντα καὶ ὀρισθέντα ἀσμένως ἀποδεχόμενος ὑπέγραψα ἰδίᾳ χειρὶ».

Διὰ τοῦτο ἴσως καὶ διότι κατὰ τὴν Σύνοδον ταύτην ἐξωρίσθη καὶ ἀνεθεματίσθη ὁ Φώτιος, οὐ μόνον δὲν ἀναφέρεται ὡς Ἅγιος εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μας βιβλία, ἀλλὰ καὶ διὰ ἀνήλθε τὸ δεύτερον ὁ Φώτιος εἰς τὸν θρόνον τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησε τὸν Ἀντώνιον.

Ἡ Δύσις ἐπωφελουμένη τότε, ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο (867-886)

τῆς δεινῆς θέσεως τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις ἐπάλαυν ἀπεγνωσμένως κατὰ τῶν διαφόρων ἐπιδρομῶν ἐπίεξε τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ Πατριαρχεῖον νὰ ἀποδεχθοῦν τὰς ἀξιώσεις τῆς. Αἱ δὲ ἀξιώσεις τῆς ἦσαν οὐ μόνον νὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ πρωτεῖα καὶ τὸ προβάδισμα τοῦ Πάπα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξαρτῶνται τὰ πάντα παρ' αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Φώτιος ἦτο ἀνένδοτος μὴ θέλων νὰ ἀποδεχθῇ ταῦτα καὶ τὰς ἄλλας παρεκκλίσεις τῆς Δύσεως ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξίαν τὸν ἀπέβαλεν ὁ Βασίλειος χωρὶς νὰ ἐπιδοκιμᾷη καὶ οὗτος ὅσα πρὸς συμφιλίωσιν προέβαλεν ἡ Δύσις.

Ἀργότερον διὰν ἐπανῆλθεν ὁ Φώτιος συνδηλάγη μὲ τὸν Ἰγνάτιον καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ συνεκάλεσε τὴν πραγματικὴν 8ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τὸ 879-880 ἔτος ἥτις καὶ ἐπεκύρωσε τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἄνευ τοῦ *filioque*. Συνεπεῖα τούτου ἐξέδωκεν ὁ Πάπας ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ Φωτίου καὶ διεκόπησαν αἱ σχέσεις μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἐδημιουργήθη δ' ἔκτοτε τὸ Σχίσμα τὸ ὁποῖον συνετελέσθη πλήρως τὸ 1053 ὅτε ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὴν λειτουργίαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπειδὴ ἐτέλουν ταύτην δι' ἄζύμου ἄρτου καὶ προσέθετον τὸ *filioque*.

Ὡς ἐλέχθη καὶ ὡς ἦτο ἐπόμενον ὁ Θεόκλητος δὲν μετέσχεν εἰς τὴν Φωτιανὴν Σύνοδον διότι ἀπεμακρύνθη τῆς ἐπισκοπῆς του. Τὰ πρακτικὰ τῆς Φωτιανῆς αὐτῆς Συνόδου τὰ ὑπογράφει κατὰ τὸ ἔτος 879 ἄλλος, ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἐπίσκοπος Ἀντώνιος*.

Ἄλλ' ἐὰν καὶ πότε ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἐν Λακεδαίμονι θρόνον του ὁ Θεόκλητος δὲν μᾶς εἶναι αὐθεντικῶς γνωστόν. Ὁ βιογράφος του δὲν μᾶς λέγει οὔτε κἀν διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν Ἰγνατιανὴν Σύνοδον οὔτε καὶ διὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του. Ἐκτὸς ἂν ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὸ ἐλλειπόν μέρος τῆς βιογραφίας μεταξὺ τῶν ἀριθ. 690-692 (σελ. 578). Μᾶς ὁμιλεῖ ὁ βιογράφος μόνον περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεόκλητου. Καὶ μᾶς ὁμιλεῖ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἀφίνει νὰ νοηθῇ —κακῶς βέβαια— ὅτι μᾶλλον δὲν ἀπεμακρύνθη ποσῶς τῆς Λακεδαίμονος ὁ Ἅγιος αὐτὸς πατήρ.

Λέγομεν Ἅγιος Ἄλλ' ὡς Ἅγιον δὲν τὸν ἀναγράφουν ὡς εἴρηται τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν βιβλία. Δὲν φαίνεται εἰς τὸ ἐπίσημον Ἁγιολόγιον. Αὐτὸ δέ, ἀναμφισβητήτως, διότι μετέσχε τῆς Ἰγνατιανῆς Συνόδου τῆς θεωρηθείσης ὡς ἐνωτικῆς.

Ὁ Ἰγνάτιος ὅμως ἀναγράφεται ὡς Ἅγιος καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Φώτιος, ἀμφότεροι δὲ συνεργάζονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν σύμφωνα μὲ τὸ ἐροτολόγιον.

* Περὶ Θεόκλητου Μητροπολίτου Λακεδαίμονίας ἃς ἰδῆ ὁ ἀναγνώστης καὶ ὁ μέλλον νὰ ἀσχοληθῇ περισσότερον μὲ τὸν Ἅγιόν μας τὰ Πρακτικὰ τῶν ἐπὶ Φωτίου Συνόδου Mansi τόμ. XV(150) XVI καὶ XVII τόμ. 16ος σελ. 134, 135, 157, 189, 195. Δωσιθέου Ἱεροσολύμων «Τόμος Χαράς» ἐθα τὰ πρακτικὰ τῆς 8ης Συνόδου.

Πάντως, ἡ παροῦσα τοῦ ἀνδρὸς βιογραφία, ἡ μοναδικὴ ἕως, τὸν ὀνομάζει Ἅγιον, ἡ δὲ ἀνευρεθεῖσα ὡς προεῖρηται ἀκολουθία του λέγει ὅτι ἐορτάζεται ἡ μνήμη του τὴν 1ην Δεκεμβρίου «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοκλήτου Ἀρχιεπισκόπου Λακεδαιμονίας». Λέγομεν ὅτι εἶναι ἕως ἡ μοναδικὴ βιογραφία καὶ τοῦτο διότι τοιαύτη δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Κων)λεως καὶ Ἱεροσολύμων οὔτε εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος οὔτε καὶ αὐτοὶ οἱ Βολαντισταὶ τοῦ Βελγίου ἔχουν ἰδέαν περὶ βιογραφίας τοῦ Ἁγίου Θεοκλήτου.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς ἅλας τὰς Κοινοβιακὰς Μονάς, κατὰ τοὺς πρωτέρους τοὺλάχιστον χρόνους, καὶ καθ' ἣν ὥραν οἱ πατέρες τῆς Μονῆς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἡγούμετον κάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν νὰ δειπνίσουν, ἡ νὰ φαῖν τὸ ἄριστον. εἰς ἐκ τῶν μοναχῶν, κατόπιν τῆς προσευχῆς, ἀνεγινώσκει ὁρθίως ἓνα τῶν βίων τῶν Ἁγίων πρὸς μίμησιν καὶ μάθησιν ἢ καὶ τὸν βίον τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας, ἐνῶ οἱ λοιποὶ τρώγουν.

Τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἔλαβε χώραν καὶ ἐν προκειμένῳ, ὡς συνάγεται ἀπὸ τὸ «*Ἐὶ λό γη σο ν Πά τε ρ*» πὸν προηγεῖται τῆς οἵης ἀφηγήσεως.

Τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Θεοκλήτου τὸν δημοσιεύομεν ἀκριβῶς ὅπως μᾶς ἀπεστάλη ἐκ Ρώμης χωρὶς νὰ παραλείψωμεν οὔτε τὴν σειρὰν τοῦ λόγου μὴ οὔτε τὴν σελίδα, οὔτε τὴν ὀρθογραφίαν καὶ στίξιν οὔτε καὶ τὸν ἀριθμὸν πὸν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν εἴρῃ εἰς τὴν Βαρβερνὴν Βιβλιοθήκην. Εἴπομεν ὅτι ἔχει γραφῆ οὗτος ἀπὸ ἀνώνυμὸν τινα συγγραφεὰ κατὰ τὴν Ἰαλιῶνα, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ τότε ἐν Σπάρτῃ ἀρχιερέως Θεοδώρου ἢ Δωροθέου δοομαζομένου. Τοῦτον δὲ συγγραφεὺς τὸν ὀνομάζει καὶ τὸν λέγει ὅτι εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν Λακεδαίμονα καὶ «*ὧ ν καὶ κα λ ο ὑ μ ε ν ο ς*».

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ Γ. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑΣ

† λόγος μϑ

Barb. gr. 585

p. 684. Βίος και πολιτεία και μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοκλήτου ἐπισκόπου Λακεδαιμονίας Εὐλόγησον, Πάτερ.

Οὐδὲ τὸν καθ' ἡμᾶς βίον, οὐδὲ τὰς ἐπὶ τέλει τῶν αἰῶνων γενεὰς ἀφῆκεν ἀβοηθήτους εἰς ἀρετὴν ὁ πάντων ἀεὶ φιλανθρώπως ἐπ' ἀγαθοῖς προμηθούμενος Κύριος, ἀλλ' ἔδωκε πολλὰ τῆς ἀρετῆς παραδείγματα γειτονοῦντα καὶ τοῖς χρόνοις τῆς ἡμετέρας ἀναδείξεως καὶ εἰς τὸν βίον προόδου, ὡς ἂν πᾶσα περιαιρεθεῖ πρόφασις ᾧ κακίξειν ἐθελόντων, καὶ αἰτιασθαι τὰ ἀνάιτια, εἰτ' οὖν ἡμέρας καὶ ἑνιαυτούς, ἐπεὶ γὰρ οὐχ οὕτως ἐπάγεται πρὸς ἀρετὴν εὐγενῶν ἀνδρῶν ὑπέρολαμπος βίος καὶ θαυμαζόμενος, ἀλλὰ δοκοῦμεν οἱ τυφλοὶ τὰς κρίσεις καὶ φρονοῦντες ὕλικὰ καὶ ἡλίθια, ὡς ἕτερα τίς ἐπέλαμπε τῷ βίῳ χάρις τὰ παλαιότερα, καὶ ὥσπερ ἀπογνότες τὴν κατὰ θεὸν εὐδοκίμησιν ἀναπίπτομεν καὶ ῥαθυμοῦμεν, οὐδὲ βραχὺ ζῶπυρον ἀρετῆς ταῖς ψυχαῖς ὑποκαίοντες, διὰ τοῦτο προσεχῆ δίδωσι καὶ ὡς εἰπεῖν ἀγκύθυρα τῆς εἰλικρινοῦς πολιτείας τὰ ὑποδείγματα ἵνα πᾶσα μὲν σκῆψις καὶ ἅπαν ῥαθυμίας προκαλύμμα ἐκποδῶν γένηται· τῶν πιστῶν δὲ ἕκαστος, ἢ πρὸς ἐνθεὸν διαθερμανθεῖν ζῆλον, ἢ διαμέλλον πρὸς τὰ κατὰ καὶ ἀναδύμενος, γυμνὸν φέρει τὸν ἔλεγχον τῆς οἰκείας βλακειᾶς κατήγορον· καὶ τὴν γλῶτταν πεδοῖτο πρὸς τηλαυγῆ καὶ φανεράν ἀλήθειαν, ἀναισχυνητεῖν μὴ δυνάμενος, ὅτι δὲ καὶ νῦν πολλοὺς ὁ βίος καρποφορεῖν θεῷ τοὺς εἰς ἀκρότατον τῶν καλῶν δι' ἀρετῆς ἀναδραμόντας καὶ κατὰ πᾶσαν προᾶξιν θαυμαστοθέντας καὶ θεωρίαν, αὐτὰ μαρτυρεῖ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τούτων, ἄλλους μὲν ἄλλαι προβάλλονται χῶραι καὶ πόλεις, οἷόν τινα ἑαυτῶν ἀγάλματα καὶ σεμνολογήματα. ἢ δὲ αἰδίδιμος Λακεδαιμόνων καὶ περιβόητος, ἦν πᾶσα γραφή τε καὶ ποίησις θαῦμα πεποιήται, μεῖζον ἑαυτῆς θαῦμα προβάλλεται καὶ καλλόπισμα. τὸν ἱερὸν Θεοκλήτον, ἄνδρα περιωανῆ καὶ περιώνυμον τοῖς οἰκείαις κατορθώμασι, καὶ οἷον ὁ λόγος προῖὼν ἀποδείξειε. τί γὰρ τὰ παλαιὰ τῆς Λακεδαιμόνος διηγήματα, πρὸς τὴν τούτου ἀντεξεταζόμενα ἀρετὴν ἢ δῆλα δὴ ἐκεῖνα μὲν οὐδὲν ἄλλο, ἢ ξίφη καὶ πόλεμοι καὶ σφαγαὶ καὶ χύσις αἵματος καὶ ἄνδρες πολεμικὸν καὶ φόνιον πνέοντες, καὶ τὴν ἐν ὅπλοις ἐπίδειξιν διὰ βίου μελετήσαντες παντός, ἃ καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης τεθρύλληται. τὰ δ' ἔμα καὶ τοῦ ἐμοῦ ἀριστεός διηγήματα οὐ πόλεμοι καὶ σφαγαί, οὐδὲ ὀπλομανία τίς καὶ ἀκόρεστος φόνων ἐπιθυμία, ἀλλὰ πάλαι καὶ ἀριστεῖαι κατὰ δαιμόνων, χωρὶς αἵματος κατορθοῦμεναι· ἀφ' ὧν, ὁ ἐμὸς κηρύττεται Θεοκλήτος, τὸ τῆς ἀρετῆς ἄνθος, ὁ τῆς ἱερωσύνης κανὼν, τὸ σεμνολόγημα τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας· τὰ τούτου τοίνυν καὶ διηγητέον ἡμῖν καὶ ἀνάγρα-

685 πτα ταῖς τῶν πιστῶν φιλαρέτοις ποιητέον ἀκοαῖς, εἰ καὶ μὴ πάντα συλλαβεῖν ὁ λόγος δεδύνηται· τὰ πολλὰ γὰρ ὁ διαρρεύσας μετὰ τὴν ἐκείνου ἐκδημίαν, ὑπέκλεψε χρόνος καὶ λήθης ἐναφῆκε βυθοῖς· οἷος ἐκεῖνος οὐ καλὸς τῶν καλλίστων ἐν πολλοῖς ἐπίβουλος, καὶ τὰ ἄξια μνήμης καὶ φωτός, τῇ τῆς σιωπῆς παραπέμπων νυκτί, καὶ μελαίνων τὰ τῆς ἀρετῆς χρώματα, κἂν μὴ ταχεῖαν ὑπέτεινε τὴν σύμμαχον χεῖρα, καὶ θερμὴν τὴν σπουδὴν εἰσηγάγετο, ὁ νῦν ἱερός τῆς Λακεδαίμονος ποιμὴν, καὶ πολλοστὸς μὲν τῷ ἀριθμῷ μετὰ τὸν θεῖον Θεόκλητον. τῷ τρόπῳ δὲ καὶ τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος, εὐθύς μετ' ἐκείνον. καὶ Θεοῦ δῶρον ὡς ἀληθῶς τῇ Λακεδαίμονι καὶ ὧν καὶ καλούμενος. εἰ μὴ οὗτος ἐτάχυνε τὴν βοήθειαν, οὐδ' ἂν λείψανόν τι κἂν βραχὺ οὐδὲ λόγος τίς τῶν τοῦ θείου ποιμένου Θεοκλήτου κατορθωμάτων, εἰς τὸ μέλλον ὑπελείφθη τῷ βίῳ. τί δ' ἂν τις αἰτιάσαιτο ἕτερον δίκαιος ὧν καὶ ἀδέκαστος δικαστής, ἀλλ' ἢ τὴν τῶν προγεγονότων ἐπισκόπων, οὐ καλὴν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις οὐκ οἶδα πῶς εἶπω μετρίως, εἴ τε λήθην εἴτε ὀλιγορίαν, εἴ γε ἠνέσχοιντο τηλικαύτην ἀνδρὸς ἀρετὴν ἐᾶσαι τῷ τοῦ χρόνου συγκαλυφθῆναι φορὰ, καὶ ὑπὸ τῇ πολλῇ τούτου μαρανθῆναι σικῆ. οὐ μὴν ὁ θεοφιλὴς οὗτος καὶ φιλόκαλος ἀνὴρ, ὁ ταῖς θείαις καταπλουτιζόμενος δωρεαῖς, ἠνέσχετο τὸ παθεῖν τοῖς ἄλλοις παραπλήσιον, ἀλλὰ τὴν φιλεργὸν ἐκμιμούμενος μέλισσαν, ἀνένδοτός τε ἐστὶ πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν ἀρετῆς καὶ ἀήττητος. τοῦτο μὲν οἴκους ἀνεγείρων θείου, οἷος καὶ οὗτος ἐστὶν ὁ τὴν Λακεδαίμονα περικοσμῶν, αὐτὸς ἑαυτὸν θεατριζων, καὶ ἐκπυρσεύων ὥσπερ τινὰς ἀκτίνας, τὰ οἰκεῖα ἀλλή καὶ τὸ μέγεθος ἐπιδεικνύμενος, τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ χειρὸς ἔργον. τοῦτο δὲ καὶ τοὺς τῶν ἁγίων βίους ἐπιῶν, καὶ συλλέγων ὡς ἐκ πολυανθῶν τινῶν λειμώνων τὰ κάλλιστα, καὶ τὴν ψυχὴν ἐξευγενίζων καὶ καθοραίζων. ἐπὶ δὲ εὐρε καὶ τῶν τοῦ θεσπεσίου πατρὸς Θεοκλήτου κατορθωμάτων, ἀμυδρὰν τινα μνήμην ἀγραφον διαφοιτῶσαν, οὐδὲ ἐνταῦθα τοῦ καθήκοντος ἠμέλησεν, ἀλλὰ μετὰ θερμοῦ τοῦ ζήλου διαναστάς καὶ διῆχνεύσας τὴν τοῦ ἀνδρὸς πολιτείαν, ὅσα περισχεῖν οἷος τε ἐγένετο, ἀνάγραπτα θεῖναι διηγωνίσαστο, μέγα τε ὄφελος τῷ βίῳ περιποιούμενος καὶ ζήλου τί κέντρον ἀγαθοῦ, τοῖς ὕστερον γενησομένοις ἐναπολείπων. εἰ δὲ ὅσα εἰς γένος ἦκει τοῦ ἀνδρὸς καὶ τίνων γεννητόρων τὸ καλὸν τοῦτο προελήλυθε φυτόν, ὁ λόγος ἀπορεῖ, ἀλλ' ὑπεκλάπη ταῦτα τῷ χρόνῳ καὶ σεσίγηται· μικρὰ παρὰ τοῦτο ἢ ζημία, εἰ δὲ δεῖ τεκμηρασθαι ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον καὶ ἐκ τοῦ ρεύματος τὴν πηγὴν, φαίη ἂν τις οὐκ ἀπὸ τοῦ πρόποντος καὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου πατρὸς πατέρας κομῶσαν ἔχειν τὴν ψυχὴν καὶ θάλλουσαν τοῖς καλοῖς τῶν ἀρετῶν ἀνθεσι, κἂν τεῦθεν ἀξίους γενέσθαι τὸν εὐγενῆ τοῦτον καὶ ὠραῖον προενεγκεῖν καρπόν. οὐ μὴν ἀλλὰ βουλομένοις μὲν ἦν ἡμῖν δῆλῃν ἔχειν τὴν ὅλην περὶ τούτων ἱστορίαν. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ὁ χρόνος ὀφείλετο ἔλκων καὶ τὰ κάλλιστο ὥσπερ ποταμὸς τὰ ρεύματα, καὶ τοὺς μὴ ταχύναντας διαφεύγων, ὅμως οὐ περὶ τὰ καιρία ἡμῖν ἢ ζημία. τί

γάρ τι καὶ προσθήσομεν εἰπόντες τῷ ἀθλητῇ τούτῳ καὶ γενναίῳ εἰς ἀρετὴν γένος καὶ πατρίδα καὶ ὅσα θευστὰ καὶ ἐπικηρα καὶ ἰστοῦ ἀράχνης ἀδρανέστερα, ἃ μόνους τοῖς φιλοσάρκοις καὶ φιλοζῳοῖς εἰσὶν ἐπέραστα καὶ ποθούμενα. τούτῳ γὰρ ἕξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων καὶ πρώτης ἡλικίας τὴν κατὰ Θεὸν πτωχεῖαν ἐλομένῳ, καὶ τὸ τοῖς ναζιραίοις κολλᾶσθαι καὶ τὰς αὐτῶν μανθάνειν καὶ σπᾶσθαι διαθέσεις καὶ ἀρετάς. ἐντεῦθεν γὰρ πολλὴν ἔκαρπώσατο τὴν ὠφέλειαν οὐχ ἦτιον ἢ μᾶλλον ἐρημικός ἢ κοινωνικός γενόμενος. ὅθεν ὡς προσθήκην καθάρσεως καὶ ὑψηλοτέρας θεωρίας ἑαυτὸν ταῖς ὀλονύκταις στάσεσι καὶ μακροῖς καὶ ἐπιτεταμέναις νηστεῖαις ἐκδούς, μονάζων ἐπὶ δώματος ὡς ὄρνις ἐν ἀβάτοις τόποις, καὶ μηδεμίαν ἔχουσαν ἀναψυχὴν ἐποιεῖτο τὴν διατριβὴν; τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο ὄρακος ἀλουργίδος ἡγούμενος τιμιώτερον. τὸ γὰρ τρύχεσθαι τῷ κρῦει καὶ τῷ παγετῷ ὡς πρὸς θάλασπιν τὴν αἰθέριον χοροβατῶν ἐπευφραίνετο, τὴν ἐρημίαν δὲ πάλιν εἶχεν ἀγγέλοις συνδιατρώμενος καὶ Θεὸν ἔχων ἐν πᾶσι τῶν ἀγώνων συλλήπτορα. καὶ πονοῦσι μὲν ὡς τὰ πολλὰ οἱ τὴν μεταλλικὴν μετερχόμενοι τέχνην, ὀρυγμάτῃ τινὰ ὀρύσσοντες ὑπόγεια καὶ βαθύτατα τῇ ἀβύσσῳ πλησιάζοντα. ἵνα τί γένηται καὶ τί κερδήσουσιν. ἐκ μὲν τῆς ἐπιμονῆς καὶ μεγαλοψυχίας, ὅλην ἐκεῖνην φανταζόμενα τὴν ἐν τῷ βάθει γῆν χρυσίτιν εἶναι καὶ ἄλβου μεστήν, καὶ πλοῦτου οὐ πολλοστοῦ ἐμπορίαν σπουδάζοντες: μέσον τοίνυν τῶν τοιούτων πόνων καὶ τοῦ ἀφορήτου κόπου, καὶ τῶν πολλῶν ἐκεῖνων καμάτων πολλὰ εἰσὶ τὰ ἐμποδίζοντα ἀντὶ γὰρ ψυχμάτων χυύσεων, καλκοῦ τυχὸν ἢ μολίβδου φλέβα εὐρίσκοντες ἠκηδίασαν. καὶ ἀργυρον ζητοῦντες, θεῖου ἐπέτυχον αὔλακας. ὕδωρ τε ἐκ τοῦ βάθους ἀναδοθέν, τὴν ἐκεῖνων ὄρυγν καὶ σπουδὴν ἡμβλυνεν. ἀλλὰ καὶ τούτων καὶ τοιούτων ἐπισυμβάντων τοῖς ἀγωνιζομένοις, οὐκ ἂν ποτε παύσωνται τῶν ἔργων ἐχόμενοι, ἐν ἐλπίσι χρῆσταῖς πικαζόμενοι, πλοῦτον ἐπικηρον καὶ φθειρόμενον ἐντεῦθεν θησαυρίσαι πειρώμενοι. ἢ βασιλεῖ φθαροῦ γῆς κρατοῦντι καὶ μόνον ἀρέσαι σπεύδοντες. οὔμενον ταῦτα καὶ Θεοκλήτῳ ὁμόδια, τῷ καταπτύσαντι πάντα, καὶ ἅπαξ ἀπορραγέντι κόσμου καὶ τῶν ἐν βίῳ, καὶ βασιλεῖ αἰωνίῳ οἰκειωθῆναι, σπεύδοντο. ὄρυγμα γὰρ αὐτῷ, πόνοι καὶ μόχθοι καὶ ταλαιπωρίαι καὶ χερμενίαι καὶ νηστεῖαι καὶ γυμνάσις καὶ ἀγυπνίαι καὶ ἐλπίδες ἦσαν οὐ κατησχυμέναι τυχὸν καὶ δυσέλπιστοι. ἢ ἀντὶ χρυσοῦ τοῦ μόνῃ τὴν ὄρασιν ἐκ τῆς ὄψεος θέλγοντος χαλκοῦ εὐρίσκειν οἰόμενου ἢ ἀντὶ ἀργύρου μολίβδον, ἢ θεῖον ἄπυρον ὄζοντα. ἀλλὰ πάντων τῶν τοιούτων ἀποταξάμενος, τὰς γενικωτάτας ἐτήρησεν ἀρετάς, ἕξ ὧν τὸ πᾶν ὡς ἔοικε κατορθωκῶς εἶχε. δόξα μὲν αὐτῷ ἦν, ἢ τελειωτάτη καὶ γενικωτάτη τῆς μακαρίας ἀπολαύσεως τῶν σωζομένων λαμπρότης. ἣς οὐκ ἂν ἐπινοήσασθαι θέμις ὑψηλοτέρον τι καὶ λαμπρότερον. πλοῦτος δὲ αἶ εἰς θεὸν ἐλπίδες καὶ τὸ πάντα μισῆσθαι τὰ τοῦ βίου λαμπρὰ καὶ περιδόξα, καὶ τὴν περιττὴν ὕλην ἀποτινάξασθαι καὶ πάντων τούτων ἀνταλλάξασθαι τὸν τίμιον μαργαρίτην Χριστόν, τὸν ἀληθῆ πλοῦτον, τὸν γλυκὺν θησαυρὸν οὐ τρωθεῖς τῷ

ἔρωτι, ὁ καλὸς οὗτος ἔμπορος, νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν πολιὰν ἐνέφαινε φρόνησιν. οὐ μόνον οὐδὲν ζηλῶν ἢ ζητῶν χαμερπὲς καὶ συρόμενον, ἀλλὰ καὶ ὡς φαύλης καὶ παιδικῆς φρενὸς δελεάσματα τὰ ὑλικά πάντα καὶ πρόσκαιρα λογιζάμενος. καὶ τῷ τῆς θείας ἀγάπης πυρὶ ἀποτεφρώσας, χροσὸς ἦν δόκιμος, καθαρῶς λατρεύων τῷ μόνῳ καθαρῷ καὶ τοῖς χαμαιζήλοις ἀπροσπελάστῳ θεῷ, ἐκείνον δόξαν, ἐκείνον πλοῦτον ἐκείνον ζῶν καὶ πνοὴν τιθέμενος πῶς δὲ καὶ ἦν λαθεῖν τοιοῦτον ὄντα καὶ οὕτω βιοῦντα; ποῦ δὲ καὶ θεοῦ τοῦ φιλαγάθου ὑπεριδεῖν τηλικαύτην ἀρετὴν ὑπὸ μοδίῳ κρυπτομένην; ἀλλὰ μὴ ἐν περιοπῇ τινι θεῖναι ὅπερ καὶ γέγονεν, ὥστε ἀρχέτυπον γενέσθαι παντὸς ἀγαθοῦ, οὐ μόνον τῇ Λακεδαιμονίᾳ, ἀλλὰ πάσῃ τῇ τοῦ Πέλοπος, ἤδη δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος τῷ πλείωνι. οὐ γὰρ αὐτὸς ἐδεῖτο δόξης ἀνθρωπίνης καὶ τιμῆς τινός, ἀλλ' οἱ τότε καιροὶ ἔχρηζον ἀνδρὸς τὴν πολλὴν ἀνακόπτοντος τῶν πολλῶν κακίαν καὶ ποιμαντικῶς ἄρχοντος. γίνεται δὴ καταφανῆς θεῖα βουλήσει, καὶ εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας περιοπὴν ἀνάγεται, ἵνα διαπυρσεύσῃ πολλοῖς τὸ τῆς σωτηρίας φῶς, οὐ ζητήσας τὴν τιμὴν οὐδὲ διώξας, οὐδὲ χάριτος ἀνθρωπίνης, ἢ εὐνοίας ἀλόγου δῶρον λαβῶν. ποῦ γὰρ ἐκείνου ταῦτα, τοῦ κοιταπύσαντος πάντα δι' εὐλάβειαν, καὶ εἰδότος ὅσον μὲν τὸ θεῖον ὕψος, ὅσον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ χαμαιζήλον καὶ οἶον τῆς ἀρχιερωσύνης τὸ ἀξίωμα. ἐπὶ μὴ δὲ καθ' ἓνα τινὰ ἐξήτει γενέσθαι ἐκείνων τῶν μόνως προσόδους περιβλεπόντων ψυχῶν δὲ ἀμελούντων καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὰς βαθυπλούτους καὶ πολυχρόσους τῶν ἐκκλησιῶν εἰσωθουμένων; ἐν, ἔχοιεν ἐπιγαυριᾶν χρήμασι, καὶ κτήμασι καὶ πλείονας ἀποπνεῖν τῆς κοσμικῆς ἔλης, οὐς ψυχῶν προστασίαν δεξαμένους, κακῶς χρημάτων ταμείας ἢ φιλοπτουτία μετεχειροτόνησε, κἂν μὴ ἔχοιεν ἄδρᾳ κέρδη καὶ βαρυταλάντους ἀπαριθμεῖν προσόδους, ἴλιγγος τὸ λοιπόν, καὶ ἀπορία καὶ ἀπόγνωσις καὶ τῆς οἰκίας ἱερατείας κατάγνωσις καὶ δυστυχίαν ἑαυτῶν καταλέγουσι, καὶ ἀποφράδας τὰς τῆς ἀρχῆς ἡμέρας. ὥσπερ φορολόγοι τινὲς προβληθέντες, ἢ χρημάτων πράκτορες. τῆς δὲ λογικῆς ποιμνῆς καὶ τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ λόγος οὐδεὶς, οὐ μᾶλλον ἢ τῶν θανόντων, ἀλλ' ἤδη τίς τῆς μὲν τῶν ἀλόγων ποιμνῆς ἐπεστράφη, καὶ ὅση τὸ πλῆθος καὶ ὁποῖα τὴν ὄψιν, καὶ τοῦ τὰς νομὰς ποιεῖται τημελῶς ἐφρόντισε, πρὸς τὸ κέρδος ἀποσκοπῶν. τῶν δὲ ἀθλίων ψυχῶν πᾶσαν ἀπειπάτο φροντίδα, ὧν καὶ τὰς εὐθύνας ἀπαιτεῖσθαι μέλλει. οὐ μὴν ἀπάντων ἡμῖν ὁ λόγος κατατρέχει, οὐδὲ πᾶσιν ἐγκαλεῖ, τὸ τῶν ποιμνίων ὀλίγωρον. οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη δίκαιος κριτής, οὐδὲ φίλος τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ φεῖδεται, τῶν δεξιῶν ποιμένων, πολλῶν ὄντων καὶ περιδεξιῶς τῆς ποιμνῆς προῖσταμένων, οἱ καὶ περὶ ἐπιμέλειαν ψυχῶν ποιμαντικὴν τινα καὶ φερέπονον ἐπιδεικνύντες τὴν ἐμπειρίαν συντηροῦσι ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τὴν ἔξωθεν ἀπὸ τῶν χρημάτων ἰσχὺν ἀμείωτον, ἐκατέρωθεν αὐτῶν τὸ εὐδόκιμον ἐνδεικνύμενα. τούτοις οὖν οὐ μόνον οὐ σφοδρὰ τινα καταδρομὴν ὁ λόγος ἐπεγείρει, ἀλλὰ καὶ προσαποδέ-

χεται, καὶ διὰ τὸ πάντων ἄγρυπνον καὶ ἀήττητον ἐκθειάζει, εἰ μὴ πλεον τοῦ δέοντος ἢ πρὸς τὰ δευστὰ ἐπιμέλεια καὶ περικλῶσα ἢ καὶ ὑπ' ἀγκῶνα τιθεῖσα τὴν ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον τῶν ψυχῶν φροντίδα. ὅσοι δὲ μὴ δ' ἴκταρ τὸ τοῦ λόγου πρὸς ταυτηνὴ τὴν φροντίδα βάλλουσιν, ὅλοι δὲ τῷ πληῶ καὶ τῇ πλινθείᾳ προστεθήκασιν, τοιαῦτα γὰρ τὰ γήϊνα, τούτους καὶ μέγα ἀν συμπαθῆς καὶ ἡμερος καταθρηνήσειε ψυχῇ. ὅτι μὴ δὲ τοῦτο αὐτὸ ἴσασιν, οἷος αὐτοῖς τῆς ἀμελείας ἐπικρέμματα κίνδυνος. ὃν ὁ μέγας ὑφορώμενος Θεόκλητος, καὶ εἰδὼς φοβεῖσθαι οὐ ἔστι φόβος, οὐκ ἐπεπήδησε τῷ θρόνῳ καλούμενος, οὐδ' ἔρμαιον τὴν κλῆσιν ἐποίησατο, ἀλλ' ἀνεδύετο καὶ ὑπεχώρει τῆς τιμῆς, καὶ παρητεῖτο, ἀντιβολῶν τοὺς καλούντας, ἐπ' ἄλλον τινὰ τραπέσθαι τὸν τοῖς θεοῖς θελήμασιν ὑπηρετεῖν ἰκανώτατον, αὐτῷ δὲ ἄσυλον τὴν ἡδίστην ἡσυχίαν χαρίσασθαι. πολλῶν δὲ λογάδων ἀνδρῶν ἰσχυρῶς ἐπικειμένων καὶ θεῶ δοκοῦν εἶναι τοῦτο διατεινομένων, καὶ δεδιέναι παρεγγυωμένων, μὴ καὶ τὸ θεῖον παροξύνειεν ἐπὶ πλεον, ἀντρείδων καὶ ἀπειθῶν οὐκ ἔτι ἀντειπῶν, εἶπετο τοῖς καλοῦσι. καὶ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἔλθῶν, καὶ τῷ θεῷ τελεσθεῖς χρίσματι, τῷ θρόνῳ τῆς Λακεδαιμονος ἀποδίδοται. οἶμαι δὲ λαμπρὰν τινα φανῆναι τὴν ἡμέραν τῆς ἐκείνου τελειώσεως, καὶ πανήγυριν κοινήν τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων. πάντως γὰρ καὶ αἱ οὐράναι δυνάμεις φιλόανθρωποι οὔσαι τὰ τοιαῦτα συνεορτάζουσι τοῖς ἀνθρώποις καὶ συνευφραίνονται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀναθveis καθέδραν καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας οἴακας ἀγίαις χερσὶ δεξάμενος, οὔμενον ὑψῆκέ τι τῆς προτέρας προθέσεως, ἢ μαλακώτερον διετέθη οὐδὲ τὴν συνήθη καὶ ἐπιτεταμένην ἐγκράτειαν ὀπωσοῦν ὑπετέμετο, ἀλλὰ προσθήκην καὶ ἐτέρων ἀγῶνων καὶ πολυειδῶν φροντίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ὡς ἔδει καὶ λογισάμενος καὶ ποιησάμενος, ἄρτυτος ὢν καὶ ἀνένδοτος, οἶα τις ἄριστος κυβερνήτης, ἄγρυπνον τείνων τὸ ὄμμα καὶ δευδερεκές, καὶ ὅλος προστετηκῶς, μὴ που τὸ σκάφος αὐτῷ τῶν φίλων τῷ Χριστῷ ψυχῶν, ὑφάλῳ τινὶ προσωκεῖλη πέτρα ἢ σπιλάδι ὁποῖα πολλὰ περὶ τὴν τοῦ βίου θάλασσαν σατανικῆς ἐπινοίας εὐρέματα καὶ ἢ περιτραπεῖη, ἢ καὶ τινα τῶν ἐμπλεόντων τὰ ἐμφωλεύοντα τοῖς ὕδασι θηρία ὑφαρπάσειε καὶ ἐπαγάγοι, φεῦ, τὸν τῆς ψυχῆς θάνατον.

Πρὸς ἃ τὴν διανοίαν ἔχων, πάντα περιεσκόπει καὶ πάντων ἐκήδετο, καὶ θεομὴν ὡς εἰκὸς καὶ πατρικὴν ἐνεδείκνυτο τὴν στοργὴν καὶ προσήγετο πάντας καὶ προσωκεῖου θεῶ τε καὶ ἑαυτῷ, ἐκλείων καὶ ἀποκρυόμενος τὸν κοινὸν ἀνθρώπων ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, ὡς ἐκείνον μὲν, τὰς ἐπιβουλάς συνήθως ἔξαργύειν καὶ τὰς ἐνέδρας ὑποσπείρειν μετὰ τῆς οἰκειᾶς κακουργίας καὶ πλοκῆς, τὸν δὲ μέγαν πάντα καταφορᾶν καὶ περιτρέπειν ἐκείνω εἰς κενὸν τὰ βουλευματα. ἀλλὰ πῶς ἐκείνου πάντα διηγῆσομαι. ὃν οὐδεὶς οὐδαμῶς καιρὸς ποτὲ διέφυγεν ἄπρακτος, ἢ τινὰς ἐπισκεπτόμενον τῶν συμφοραῖς περιπεσόντων καὶ τὰ εἰκότα παρακαλοῦντα καὶ ἀνακτώμενον, ἢ διδάσκοντα τὰ σωτήρια, ἢ διατρέφοντα τοὺς λιμώττοντας, οἷον

βούλει λιμὸν εἴτε τὸν εἰς σῶμα, εἴτε τὸν εἰς ψυχὴν περιεστάμενον, ἢ τί τῶν ὁμοίως ἀξιοπρεπῶν διαπραττόμενον ὀφρανοῖς μὲν ἴσα καὶ πατῆρ ἔχρημάριζε, χήραις δέ, τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀνεπλήρου κηδεμονίαν, τοῖς τὰ σώματα κακῶς διακειμένοις καὶ νοσερῶς ἔχουσιν. ἀντὶ τῶν ὑστεριζομένων μελῶν ἐγένετο, ὀφθαλμὸς μὲν τυφλῶν, ποῦς δὲ χωλῶν, καὶ ὦν καὶ ὀνομαζόμενος καὶ πᾶσι πάντα γινόμενος, ἵνα πάντας κεκοθήσῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῷ Χριστῷ συντηρήσῃ. οὐδὲ ἡ νεότης τὴν ἐκείνου ἠγγόνησεν ἀρετήν, ἀλλ' ἔσχεν αὐτὸν σωφρονιστὴν παιδευτικώτατον, παραινοῦντα τῇ χρυσῇ γλώττῃ, μὴ τὸ τῆς ἡλικίας ἄνθος ταῖς τῶν ἐπιθυμιῶν ὑβρίζειν αἰσχροτήσι, μὴ δὲ τὴν ἐπιλάμπουσαν ὥραν ἀτιμότεραν ποιεῖν τῇ τῶν ἀτίμων παθῶν δουλείᾳ, ἀλλὰ ἐνταῦθα μᾶλλον τὴν ἀνδρείαν ἐπιδείκνυσθαι καὶ δπλίζεσθαι κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν βεβήλων, καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς διατηρεῖν ἀδούλωτον. τί δὲ τὸ γῆρας; καὶ τοῦτο τὰ προσήκοντα ἐδιδάσκετο. μηδὲν ἀπᾶδον τῆς ἐπανθούσης (ἀπανθούσης) ὄψεος πράττειν, ἀλλὰ πολιὰν κτᾶσθαι τὴν πολιάν, φρονήσει καὶ ἀρετῇ κεκοσμημένην καὶ νέοις εἶναι πρεσβυτικὸν τῷ ὄντι καὶ ἀξιοζήλωτον τῶν καλλίστων ἀρχέτυπον, ὡς εἰ μὴ τὸ κόσμιον τοῦτο καὶ σεμνὸν ἢ πολιὰ ἐν ἑαυτῇ περιφέρα, οὐδὲν ἂν ἔχοι τίμιον τίνος ἐκεῖνος οὐκ ἐφρόντιζε τίνας οὐ περιεκαίετο; ἄλλος ἠσθένει, καὶ αὐτὸς τὰς δδύνας ἐδέχετο. οἶαν βούλει ἀσθένειαν, εἴτε τὴν τοῦ σώματος, εἴτε τὴν τῆς ψυχῆς. ἦν καὶ μᾶλλον ἐθρήνει τὴν ἁμαρτίαν φημί· καὶ ὡς Ἰακώβ ἐπὶ τῷ Ἰωσήφ, ἢ ὡς Δαυὶδ ἐπὶ τῷ Νάθαν ἐκόπτετο καὶ ἀπαρακκλητὸν εἶχε τὸ πένθος. τὴν γὰρ τῆς σαρκὸς ἀσθένειαν οὐκ ἠγγόει πολλάκις καὶ ἀφορμὴν σωτηρίας γενομένην ἐκείνην δὲ μικρῶς ἀπεκλαίετο καὶ πλέον εἰ δυσίατος ἦν καὶ δυσανάκλητος, καὶ μὴ τε μάλαγμα δεχομένη, μὴ τε, ἐπίδυσμον, μὴ τε φάρμακόν τι ἕτερον. τί τὰ καθ' ἑκάστην διεξέρομαι; «τὴν θέρημν τῆς πίστεως, τὴν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων παρρησίαν, τὴν ἐλευθέραν κατὰ τῶν ἀδικούντων φωνήν, τὴν ἰλαρὰν μετάδοσιν καὶ ὡς ἐκ πηγῶν θέουσαν, τὸ ἡμερον, τὸ πρᾶον, τὸ ἄτυπον, τὸ μετριάζον ἐν ἅπασιν. καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνάς (αἰνάς) ὀφρῦς καταστέλλον, καὶ τὰς πλεονέκτιδας ἀνακρούων χεῖρας, εἰ μὲν δύναται, τοῖς ἠπίοις καὶ προσηνέσι φαρμάκοις, εἴ τ' οὐκ παραινέσει καὶ διδασκαλίαις. εἰ δὲ δεήσοι, καὶ τραχυτέροις ὀήμασι, τί γὰρ ἔλεγεν ἡ μελισταγῆς ἐκείνη καὶ χαρίτων μεστὴ γλώττα; τί τὸ ἐξογκοῦν ὑμᾶς καὶ διοιδαίνειν τοῖς φρονήμασι παρασκευάζον; μὴ τι τῶν ἄλλων ὦν καταπτύετε πλέον ὑμῖν ἢ φύσις πεφιλοτίμηται, μᾶλλον δὲ ὁ κτίστης τῆς φύσεως, οὐχ εἰς χαρακτήρ; οὐ μία σφραγὶς πᾶσιν; οὐχ εἰς πλάστης; οὐ μία φύσις, οὐ τὸ αὐτὸ σχῆμα; οὐχ αἱ αὐταὶ χεῖρες, οὐχὶ καὶ ἡ διάρτισις ὁμοία τοῦ σώματος καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων; τί περιττὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἔχοντες, καταφρουάττεσθε τῶν ταπεινοτέρων, καὶ αἴρετε τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τοὺς κροτάφους καὶ οὐδὲ ἀξιοῦτε προσρήσεως, ὥσπερ αὐτοὶ ἄλλην τιγὰ ἔχοντες διατριβὴν ὑπερφέρουσαν καὶ μετέωροὶ τινες ὄγτες καὶ ὑψιβάμονες. ὀρῶντες δὲ τοὺς

690

ἄλλους ἡμᾶς ταπεινοὺς καὶ προσγεῖους καὶ τοῦτο ὄντας ὅπερ (ὥσπερ) ἔσμεν ὡς εἶθε καὶ ἄλλην τινὰ οἱ ἀκόρεστοι τὰς φιλοπλούτους ἐπιθυμίας, ἐλάχετε διατριβὴν καὶ ἄλλην κατοίκησιν ἵνα μὴ καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα τῆς ζωῆς τῶν ἀθλίων λείψανα διαρπαύζοντες, εἰς ἀπαραμύθητον τούτοις ἀπορίαν ἤλαυνετε. ἀλλ' ἴσως αἱ λαμπραὶ ὑμᾶς μετεωρίζουν ἐσθῆτες καὶ τὰ τῶν σχολῆκων γεννήματα ἃ τοὺς καλῶς ὑμῶν καὶ τετραμμένους περιστέλλουσιν ἀνδριάντας. ἤγουν τὰς τρυφεράς ταύτας καὶ περιττὰς σάρκας ἅς ἐπὶ κακῇ τῆς ὑμετέρας πιαίνεται κεφαλῆς, καὶ διὰ τοῦτο φουσᾶτε τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφρονεῖτε ῥακενδυτούντων τῶν ἀδελφῶν, καὶ οὐδὲ αἰδεῖσθε, οὐδὲ ἐγκαλύπτεσθε, κατεσκληρότα πολλὰκις μέλη καὶ ἐρρικνωμένα, καὶ εἰς ἔσχατον τάλαιπωρίας ἦγοντα, ἐπιτριβόντες φεῦ, καὶ ἐπὶ πλεόν ἐκτρούχοντες; διὰ μανικὴν ἀτέχνως ἀπληστίαν καὶ ἀόριστον, ὑφ' ἧς καὶ ταῖς μικραῖς εἰς τὸ ζῆν ἀφορμαῖς τῶν πενήτων, ἐπιβουλεύετε. ἔξ αὐτῶν ἔσθ' ὃ τε τῶν φαυλόκων καὶ ταύταις ἀρπαύζοντες θηριωδῶς, καὶ οὐδὲ τὸν Λάζαρον καὶ τὸν πλούσιον ἐννοεῖτε, γείτονα παραδείγματα καὶ ἱκανὰ τὴν πάντολμον κατασεῖσαι ψυχὴν καὶ ἀναχαιτίσαι τὴν ἀπόνοιαν. ἀλλὰ τούτων μὲν τὸ πλεονεκτικὸν τῆς χειρὸς, καὶ βαρεῖ τοῦ φρονήματος, τοιαύταις κατέστειλεν ἐπωδαῖς.—ἔπει δὲ οὐδὲ ὁ κληῖρος αὐτῷ ἅπαν ἐκτὸς ἐξηρημάτιζεν αἰτίας. ἀλλὰ ἦσαν τινες καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ τεταγμένοι, βαθεῖαν μὲν περικείμενοι τὴν εὐλάβειαν ἔνδον δὲ περικρύπτοντες οὐ καλὰ οὐδὲ ἀκόλουθα καὶ συνάδοντα τῷ φαινομένῳ σχήματι τὰ ἐπιτηδεύματα. ἀλλ' ἄλλο μὲν ὡς ἔφην προφαίνοντες τὸ προσωπεῖον ἄλλην, δὲ ὑπ' αὐτῷ τὴν ψυχὴν (*). . . . λει(π)ειμένος καὶ περικνιζόμενος. τίσι γὰρ που καὶ ἔμελλον τὸν οὐρανοπολίτην ἐκεῖνον ἄνθρωπον; τίνων ἀπαστέρουῖντες; ποίαν ἀτιμίαν ἐπάγοντες; ὦ γε τὸ πάσχειν μὲν διὰ Χριστὸν τὰ ἀτιμώτατα, τιμῆς ἦν ἀπάσης ἐπέκεινα, ἡ μηλωτὴ δέ, ὁ πᾶς πλοῦτος καὶ τὰ ῥάκια οἷς τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως περιεκάλυπτε καὶ ῥάβδος ἀφελῶς οὕτως καὶ ἀγροικικῶς ἔχουσα, οὐ τρυφώσης χειρὸς κατήγορος, ἀλλὰ γηραιῶν ποδῶν ὑποστήριγμα. ὑφ' ἧ βαδίζων μακρὰς τε διήνυεν ὁδοὺς, καὶ τὰ τοῦ Δαυὶδ ἠρεμαῖα ὑπέψαλλε φωνῇ συνοδοιπόρους ἑαυτῷ καὶ συνεργοὺς τῆς ᾠδῆς, καὶ παῖδας ποιούμενος. ἦσαν δὲ αὐτῷ ὡς τὰ πολλὰ τῆς τάλαιπωρίας ταύτης ἀφορμὴ οἱ νοσοῦντες, οἱ δεσμῶ περικείμενοι, καὶ δεσμοτήτρια οἰκοῦντες, οἱ ἀδίκως πάσχοντες καὶ μᾶλλον ὅσοι ὑπὸ πολλῇ τῇ πενίᾳ καὶ νόσῳ κατετρούχοντο, ὧν ὑποτρέχων τὰ φαῦλα οἰκήματα, ἀνηρώτα μὲν περὶ τῆς νόσου, φιλοσοφεῖν δὲ ἔπειθεν ἐπὶ τοῖς ἀνιαιοῖς. πολλὴν τινὰ τὴν παραψυχὴν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τοῖς ἀνδράσι προσευρίσκων. πῶς δὲ καὶ ἔμελλεν ἀνεκτῶς ὁ φθόνος οἶσθαι ταῦτα; μᾶλλον δὲ ὁ τοῦ φθόνου πατήρ, ὁ τῶν ζιζα-

(*) Ἐνταῦθα ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ χειρογράφου ἀρκετοὶ στίχοι, περὶ τοὺς 35, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἐν τῷ περιθροφῷ αὐτοῦ ἀριθμῶν. Ὅτιοι ἀρχονται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν 684. Βλέπομεν ὅμως ὅτι μετὰ τὸν ἀριθμὸν 690 ἀκολουθεῖ οὐχὶ ὁ 691 ἀλλὰ ὁ 692.

νίων σπορεύς, ὃ τῆς ἐκκλησίας πολέμιος, πῶς δ' ἂν καὶ ἀνθοῦσαν ὄραν ἐκαρτέρησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μὴ τι γνήσιον τῆς κακίας εὐρεῖν τέχνασμα καὶ τὴν πολλὴν γαλήνην καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς εὐδοκίμησιν φιλονεικῆσαι, ἐπισχεῖν καὶ λυμήνασθαι; ποῦ γὰρ ἐκείνου τὸ μετριάζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ λυττήσας ὁ πονηρός, πόλεμον οἷον βαρύτατον ἐπὶ τὸν καλὸν τῆς ἀρετῆς φυτοκόμον, ἐπὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἐκκλησίας ἄνθος, ἐξήγειρε καὶ ὁ πόλεμος τίς; ἴσασι πάντες τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι προέχοντας, ὅσον εἰσὶ βίαιοι τὰς ὁρμὰς, καὶ ὅπως τῇ τοῦ πλείονος ἐπιθυμίᾳ δελεαζόμενοι, καταδυναστεύειν τῶν ταπεινοτέρων ἀγριαίνονται. καὶ ὅσον ὁ πλοῦτος αὐτοῖς πρόεισι, τοσοῦτον καὶ ἡ πλεονεξία συναύξεται. ὡσπερ φασὶ τοὺς ὑπὸ τῆς διψάδος δηχθέντας, ὅσον ἂν πλεονπίνοιεν, τοσοῦτον καὶ τῇ δίψει ἐκκαίεσθαι. διὰ τοι τοῦτο καὶ ἀγρίους καὶ ἀκορόστους ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν γειτόνων ἐπιβάλλουσιν, εἴ τε κτήμασιν, εἴτε οἰκίμασι κἂν μὴ προσμίξαιεν τὰ ἀλλότρια τοῖς σφετέροις, καὶ προσλάβοιεν ὡσπερ αἱ χαράδραι καὶ οἱ ὄρυακες τὰ παραρρέοντα ἀδικεῖσθαι νομίζουσι καὶ δυσχεραίνουσι, καὶ βούλονται μηδὲν εἶναι τὸ ἀνθέλκον καὶ προσιστάμενον, ἀλλ' εἰ μὲν εὐδοκοῦντο τούτοις αἱ ὁρμαὶ ἐπὶ τοὺς ἀκαθέκτους τούτους καὶ ἐκθέσμονους ἔρωτας, σιγῇ παρ' αὐτοῖς καὶ πολλή τις ἡδονὴ ληιζομένοις κατὰ πολλὴν ἀδειαν τὰ ἀλλότρια. εἰ δέ τι φανεῖται τὸ ἀντιπίπτον ταῖς αὐτῶν ἀδικίαις καὶ ἀντιτεῖνον καὶ μὴ ἐπιτρέπον κατὰ ῥοὺν αὐτοῖς φέρεσθαι τὴν τῆς πλεονεξίας ῥύμην, οἱ σπινθῆρες εὐθύς ἀναφλέγονται τῆς μανίας, καὶ σφοδρὰ πρὸς τὸ ἀντιπίπτον ἢ ἔχθρα, καὶ αἱ ἐπιβουλαὶ καὶ οἱ θυμοί, ἀφανῶς τε καὶ φανερώς. Ταῦτα δὴ ταῦτα, καὶ τῷ μεγάλῳ Θεοκλήτῳ, πολλοὺς ἐξήγειρεν ὡσπερ λυσῶντας τινὰς κύνας, διαξάινειν φεῦ καὶ διασπαράττειν ἀπαναισχυνοῦντας ὅσοι δήπου κακὸν ἑαυτοῖς καὶ ἐπιζήμιον πλοῦτον ἀθροίζειν κακῶς καὶ ἀθέως ἐφιλονείκουν. καὶ εἰς τοὺς ἀθλίως γειτονοῦντας καὶ ἰδιώτην ἔλποντας βίον, τὸν λίχνον καὶ ἐπίβουλον ἐπέστρεφον ὀφθαλμόν. καὶ κίνδυνον ἐπῆγον περὶ τῶν ἰδίων, διὰ πάσης χωροῦντες μηχανῆς καὶ πάντα στρέφοντες ἢ διαστρέφοντες ὥστε ἐπιβῆναι τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῆς ἑαυτῶν κακεῖνα θέσθαι ἀπλήστου δεσποτίας. Οἱ πλεονέκται ταῦτα καὶ ἡμῶι τὰς ψυχὰς, καὶ τὰς ὁρμὰς ἀνεπίσχετοι, καὶ μήτε τὴν φύσιν αἰδούμενοι, μήτε τὸν μέλλοντα κριτὴν ἐνοουόμενοι. τί δὲ ὁ μέγας τὴν ψυχὴν καὶ πολὺς τὴν ἀρετὴν, καὶ θερμοὺς τῶν ἀδικουμένων προστάτης, ἄρα κατενόρησε τῆς πολλῆς τούτων πονηρίας, ἢ μικρόν τι καὶ ἀνθρώπινον ὑπελογίσατο; τί δεῖ τοσοῦτοις μάχεσθαι καὶ βαρεῖαν κινεῖν τὴν ἔχθραν, καὶ πρὸς πολλὰς γλώττας καὶ δεξιὰς διαπληκτίξεσθε δέον εἰρήνην ἄγειν καὶ πᾶσι συμπεριφέρεσθαι, καὶ τὴν παρὰ πάντων κερδαίνειν εὐνοίαν; οὔμενον. οὐδὲν τούτων οὔτε ἐλογίσατο οὔτε μὴν διεπράξατο. ἀλλὰ τὴν μὲν ἐν τούτοις ἡσυχίαν, τοὺς πέτρας ὑπελθόντας καὶ σπήλαια δεῖν ἄγειν νομίσας, αὐτῷ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων παρηρησίαν ὀφειλόμενον εἶναι καὶ ἀπαιτούμενον τοῦτο γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔργον ἱερῶσύνης παρίστατο τοῖς ἀδικουμένοις, πρόσιστατο τοῖς ἀδικοῦσι, νουθετῶν

παρακαλῶν, ἄγγων αὐτοῖς τὴν πλεονεξίαν, κέντρον ὧν ἄθραυστον κατὰ στόμα
 ἅπαντῶν καὶ περιτρέπων εἰς τὰς εἰς τὸ πλεονεκτεῖν φοράς. οἱ δὲ ὁ πάσχου-
 σιν οἱ σφοδρῶ τὸ ρεῦμα (τῷ ρεύματι) φερόμενοι ποταμοί. εἴ τι διάφραγμα
 εὐρεθείη ἀνακρούον αὐτοῖς τὴν τῶν ροθίων φοράν, κατ' αὐτοῦ τὴν πλημ-
 μύραν αὐξάνουσι, καὶ ἢ συναρπάσαντες κατὰ τὴν πρόσθεν φέρονται ὁρμήν,
 ἢ στεροτέρω ἐντυχόντες, κατακορυφὴν αὐτῷ τὸν ροῦν ἐκτοξεύουσι, καὶ τὸν
 ἄφρον ὀλὸν παραπτύουσι, τοῦτο καὶ αὐτοὶ ἀτεχνῶς πάσχοντες ἐξηλέγχοντο
 τῆς γὰρ ἐπιθυμίας ἐξειργόμενοι καὶ τὴν ἄκρατον λύσσαν τῆς φιλοχρηματίας
 ἐγκοπτόμενοι, σφοδρὸν τὸν θυμὸν καὶ ἀνήμερον τὴν ὀργὴν ἐπὶ τὸν θεῖον
 ἀνέκαιον Θεόκλητον φονᾶν ἀντικρυς ἐνδεικνύμενοι, ἀμέλει καὶ τὴν ἰουδαϊ-
 κὴν ἐκείνην ἐκμιμούμενοι συναγωγὴν, πολλὴν συγκροτοῦσι περὶ αὐτοὺς
 θεομιστῆ ἑταιρίαν, ἐκ τῆς αὐτῆς ὅ φασι κερამείας καὶ κερκώπων ἀγορᾶ γε-
 νόμενοι οὐδὲν ἕτερον ἢ τῷ ἁγίῳ τὰς ἐπιβουλὰς ἤρτυον. καὶ συνιόντες ἐπὶ
 τὰ τῆς πονηρίας συμπόσια, σύνδειπνόν τε καὶ ὁμοδίαιτον τὴν κατὰ τοῦ
 θείου ποιμένος ἐποιοῦντο σκαιορίαν καὶ αἱ ἐν σκοτομήνῃ πλοκαὶ μεθ' ἡμέ-
 ραν ἐτοξεύοντο καὶ τσαῦται τῷ πλήθει καὶ οὕτω χαλεπαὶ ταῖς ἐπινοίαις,
 ὥστε καὶ ἐδόκουν οἱ τὴν κακίαν ἀνίατοι, ἄπορον ἐκείνω καὶ ἐπαχθῆ τὴν
 ζώην καταστήσασθαι, τὸ πᾶν διαμαρτάνοντες τῆς μεγαλόφρονος ἐκείνης καὶ
 ἀκαταπλήκτου ψυχῆς ἦν ἐλάνθανον λαμπροτέραν τοῖς πειρασμοῖς τιθέντες,
 694 καὶ θεῷ μᾶλλον γεινιάζουσιν. ὡς δὲ πᾶσαν ἄλλην κακίας ὁδὸν διεξεληθόν-
 τες, ἄπρακτα πονοῦντες ἠλέγχοντο, τελευταίαν ταύτην τελεωτέρας μοχθηρίας
 ἀπόδειξιν ἀναρρηγνύουσι καὶ βλασφημίας. ὦ μανίας ἀκρατοῦς εἰς ὅσον προ-
 χωρεῖ κακίας. ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ δικαίου, καὶ μυρίαν ὕβριν ἐκείνου κατέχεον
 κἂν ἐν οἰκίᾳ μένη τῆς φίλης ἐχόμενος ἀγωγῆς κἂν ἐπ' ἀγορὰν προέλ-
 θοι ἐπισκεψόμενος τινὰ τῶν ἀσθενῶν, ἢ ἐπὶ σύναξιν θεῖαν ἀπίοι, οἱ δὲ αἱ
 πονηραὶ γλῶσσαι καὶ ἄθεοι καὶ ἐπάρατοι, οἱ τῷ πονηρῷ ἀγέλαρχῳ χρώμενοι,
 συρρέοντες παμπληθεῖς ὡς ἐκ τινος συνθήματος, καὶ παικτικὴν τινα καὶ γελοι-
 ῶδη δορυφορίαν ὑπερχόμενοι, προεπορεύοντο τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς καὶ περιεβόμ-
 βουν αὐτόν. καὶ τὰς δόσις ἐκείνας ἀκοὰς καὶ ὑπὸ πολλῇ ἀγγελίᾳ καὶ τραφείσας καὶ
 παιδευθείσας, κατέπλυνον ἀνάγνοις τισὶ καὶ ἀπηγέσι δήμασι. καὶ ταῖς ἐξ ἀγορᾶς
 βωμολοχίαις, καὶ οἷα φιλεῖ λαλεῖν τὰ χεῖλη τὰ δόλια τὰ ἐν παντὶ καιρῷ βε-
 βηλούμενα. τί γὰρ ἂν καὶ εἴποι ποτὲ σεμνὸν καὶ ἐμμελὲς γλῶττα μιᾶρά, καὶ
 βδελυροῖς ἤθεσι ἐντραφείσα καὶ ῥήμασι; πρότερον ἂν οἶμαι μυρίπνους ἐκ
 τάφου σεσηπότης ὁδμῆ διαπνεύσειεν, ἢ ἐκ βδελυροῦ λάρυγγος εὐώδης λόγος
 καὶ ἥδιστος οὔμενον ἐκείνον τούτων διατάραττεν, ἀλλ' ἄλλως μὲν ἐπὶ τῇ
 ἀκράτῳ τῶν ἀνδρῶν πυρῶσει ἤλγει τὴν ψυχὴν καὶ ἐσπαράττετο, φιλόθεον
 οὔσαν καὶ φιλάνθρωπον καὶ οὐ μόνον τὸ ἴδιον μαθοῦσαν περισκοπεῖν συμ-
 φέρον, περικαιομένην δὲ καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. τοῦ δὲ γέλωτος
 τῶν γελοίων ἐκείνων μᾶλλον δὲ καταγελάστων νέων, καὶ τῆς ἀναισχύντου
 μωκίας καὶ χλεύης τσαῦται φροντίζων ἦν, ὅσα καὶ κώνωπος ἰνδικὸς φασιν

ἐλέφας. εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἐνωραίζεσθαι τούτοις καὶ ἐναβρύνεσθαι εἶχε, φιλοσοφίας ἀρκοῦσαν ἀφορμὴν καὶ ταῦτα οἰόμενος. εἰς τοσοῦτον δὲ ἄρα τοὺς φρενοβλαβεῖς ἐκείνους καὶ ἀποφράδας ἐξέμηναν οἱ θυμοί, ὥστε οὐδὲ λυσσῶντες ἐπαύσαντο, ἕως ἐπιστοιβάσαντες ἑαυτῶν τὴν κακίαν καὶ συστήσαντες τὴν πονηρίαν καὶ κρατύναντες τὴν μαιφονίαν, ἐξήλασαν τῆς ποιμένης τὸν ἅγιον, τέλος τοῦτο τῶν πολέμων ἐκείνων τῶν πολλῶν θέμενοι, ὅμοιον οἶμαι τι ποιήσαντες, ὥσπερ εἰ καὶ παῖδες ὑβρίζται καὶ ἀτάσθαλοι ἐς τὸν σφῶν αὐτῶν πατέρα ἐκτραχυνθεῖεν καὶ ἐκποδῶν θεῖναι βουλευσατο τὰς πατρικὰς ἐπιπλήξεις ὡς μᾶστιγας τινὰς βαρυτάτας καὶ ὡς πληγὰς τοὺς ἐλέγχους, καὶ ὡς τομὰς τὰς ἐπιτιμίας οἰόμενοι, κἀντεῦθεν αὐταῖς ἐκείναις τὸν σωφρονιστὴν τοῦ βίου καὶ τῶν καλλίστων διδασκαλῶν ἀποσκευαζόμενοι. τί δὲ βάρβαρον μὲν ὀφθαλμὸν ἀρετῆ ἀνδρὸς εἶωθε κατακλᾶν καὶ εἰς ἡμερότητα μετᾶγειν, ἐκείνους δὲ οὐκ ἔμελλεν αἰδοῖ κατακάμπειν, ὁ πολὺς ταύτην Θεόκλητος; ἀμέλει καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ὀργῆς λήξαντος, ὡς ἐν γαλήνῃ λογισμῶν γεγονότες, συνῆκαν οἶον ἔργον διεπραΰξαντο. καὶ ὅπως ὦμὸν καὶ ὅπως θηριῶδες καὶ τοῖς τῆς μεταμελείας εὐθύς ἐβάλλοντο βέλεσι. καὶ σφοδροὶ ἦσαν τὴν μετάνοιαν καὶ ὑφ' ἐνὶ συνθήματι συνελθόντες. ἰκέται προσέπιπτον ἔλεινοι, γονάτων ἐκείνου τῶν ἱερῶν καὶ ποδῶν ἀπτόμενοι, λυθῆναι μὲν αὐτοῖς ἔξαιτούμενοι τὸ ἁμάρτημα ἐπανελθεῖν δὲ αὐτίς αὐτὸν εἰς τὸ οἰκεῖον ποίμνιον. ἃ δὴ καὶ ἀμφοτέρω πεπεικασί τὴν φιλάρετον ἐκείνην καὶ ἀμνησίκακον ψυχὴν, ἀληθῆ μετάνοιαν ἐπιδειξάμενοι καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον, εἰ μὴ λιθίνην εἶχον τὴν σκληρότητα, εἰ μὴ θῆρες ἦσαν εἰ μὴ φύσις τις τῶν ἀνθρώπων ὑπερόριος; ὅπου γὰρ ὅψις ἀνδρὸς θεοφορήτου, καὶ θηριῶν ἀπήνειαν κάμπειν εἶωθεν, ἡμεροῦν καὶ πραῖνεν καὶ εἰς προβάτων μεταβάλλειν ἀτεχνῶς ἐπιείκειαν; πῶς ἔμελλον ἀνίατον ἔχειν τὴν ἀπόνοιαν, οἱ καὶ Χριστὸν ἐπεγνωκότες καὶ ὀσημέραι τηλικαύτης ἀρετῆς θεαταὶ γενόμενοι, ἦν καὶ θεὸς τοῖς ἰδίοις ἔστελλε χαρίσμασι κατεπλούτισε γὰρ καὶ τοῦτον ὡς οἰκεῖον αὐτοῦ θεράποντα μεγάλαις καὶ ἀξίαις τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν ἀγάπης δωρεαῖς, καὶ τοῖς θαύμασιν αὐτὸν κατεκάλυψε, καὶ τὴν ἀρετὴν ἀνεκέρυξεν. εἰ δὲ δεῖ τι τῶν θαυμάτων εἰπεῖν, εἰς σαφῆ τῆς ἐνοικουσης τῷ ἁγίῳ χάριτος μαρτυρίαν καὶ φανέρωσιν ἑνὸς ἢ δύο τῶν μεγάλων διαπραχθέντων ἐπιμνησθέντες, ὅσον ἐκ τοῦ κρασπέδου φασὶ δεῖξαι τὸ ὕψωμα ἐκ τούτων καὶ τὰ λοιπὰ ταῖς πισταῖς καὶ φιλοκάλοις ψυχαῖς κατανοεῖν δώσομεν. καιρὸς ἐνειστήκει τοῦ θέρους καὶ αἱ ἄρουραι μεσταὶ τῶν ληίων, καὶ τοὺς ὀρώντας εὐφραίνουσαι τῷ θεάματι. ἀλλὰ δὴ καὶ γεωργὸς τὴν ἀρπην ἤδη παρέθηγε καὶ τὴν ἄλω ὠνεροπόλει καὶ τὰ σιτοδοχεῖα ἐξεκάρησε μονονοχί τὸν σωρὸν τῶν ἀγαθῶν ἐν χερσὶν ἔχειν φανταζόμενος, καὶ γλυκειὰς βλέπων ἐλπίσι, καὶ μηδὲν πλέον, ἐνδέον τὸ τῆς εὐτυχίας ἢ ἀχρὶ δροπάνης καὶ ἄλωνος εἶναι οἰόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν καλοῖς οὕτως ἔβλεπεν ὄμμασι καὶ ἀποθήκας περιενόει καὶ σίτου ταμιεῖα καὶ εὐθηνίας θάλασσαν οὐκ

ἦδει δὲ τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον ὅτι πολλὰ μεταξὺ κύλικος καὶ χύλεος οὐ πολὺ γὰρ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ἀκριδῶν νέφος, ἀριθμοῦ τε ἅμα καὶ ὀφθαλμοῦ ἐκφευγόν κατάληψιν, τοῖς ληίοις ἐπικαταπτᾶν, χαλεπὸν θέαμα θεῖναι τὰς καλὰς ἐκεῖνας καὶ λιπαρὰς καὶ εὐκάρπους ἔμελλε πεδιάδας, ἀκαλλεῖς ἐξαίφνης ἀποδεικνυμένας καὶ τὴν οἰκείαν ἀποκειραμένας, εὐπρέπειαν, οὐ χερσὶ γηπόνων ἀλλ' ἀγρίοις στόμασι περιτεμνομένας οὐδὲ εἰς ἄλλω συναγομένας ἀλλ' εἰς φθορὰν ἀπερχομένας, εἰ μὴ τοῦ καλοῦ ποιμένος ἢ ταχεῖα ἐφθασε βοήθεια καὶ ὄρα τὸν τρόπον. καὶ οὗτος γὰρ καὶ ἀκοῆ ἡδιστος, καὶ γλώττη φθειρομένη γλυκύτατος, ὁμοῦ γὰρ ἤκουσε τὴν τοῦ πονηροῦ ἔθρους ἐπέλευσιν, καὶ οἶος ἐκεῖνος εἰς ἔλεον θερμοῦ καὶ ἀνυπέροθτος, παρευθὺς δίδωσιν ἀντὶ παντὸς ἄλλου βοηθήματος τὴν οἰκείαν ῥάβδον εἰς ἄμυναν καὶ ἴσθησι τὴν ἀπὸ τῶν ἀκριδῶν μάλιστα ἅμα γὰρ ἐνεπάγη πρὸ τῶν κακῶς θεριζομένων ληίων ἢ ῥάβδον, καὶ ἀφανῆς ἦν ὁ ἀφανίζων ἐκεῖνος καὶ δλοθρεύων στρατός, καὶ εἰς μάλιστα ἡμῶν τῶν ἀνεπαίσθητα παιόντων ἐπιπεμπόμενος. τοῖς δὲ γεωργοῖς πάλιν ἐλύετο τὰ σκυθρωπά, καὶ πάλιν ἦσαν ἐν χαρᾷ καὶ τοῖς πρότερον ἐνετρώφων εὐθυμῖαις καὶ τοὺς οἰκείους καμάτους μεθ' ἡδονῆς ἔβλεπον, οὓς ἤδη ἀποδύρεσθαι παρεσκευάζοντο. καὶ οἱ ὕμνοι ἤδοντο θερμοί, καὶ εὐχαρισταὶ συχναὶ οἱ μὲν θεῶ αἱ δὲ τῷ τούτου θεράποντι. καὶ ἕτερον δὲ ἡμῖν ὁ λόγος διεξιέτω τῆς ἐπισυνούσης τῷ Θεοκλήτῳ θείας χάριτος ἐναργὲς γνώρισμα. γυνή τις, λάκαινα τὸ γένος, πενιχρὰ τὴν τύχην, ἀνδρὶ συνοικήσασα ἰδιώτην ἔλκοντι βίον. ἀφαιρεθεῖσα δὲ καὶ τοῦτον οἶα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα, ὑπέμεινε μὲν τὰ τῆς χηρείας δυσχερῆ, ἐπορίζετο δὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαϊότατα ταῖς οἰκείαις χερσὶ, πρὸς ὧς μόνως μετὰ θεὸν ἐώρα, καὶ ἀνδρὸς ἔρημος καὶ συγγενείας πάσης καὶ βοηθείας. ἀλλ' ὧ τῆς τοῦ δαίμονος ἐπηρείας. βάσκανον ἐπιβάλλει τῷ γυναιῷ ὀφθαλμὸν ὄρων φέρουσαν γενναίως καὶ εὐχαρίστως τὰ τῆς χηρείας λυπηρὰ καὶ τῶν χειρῶν θιατέραν, ἢ δεξιὰ δὲ αὐτῆ ἦν, διεφθείρει φεῦ καὶ πάρετον ποιεῖ. καὶ μὴ ὅτι ἀχρηστον, ἀλλὰ καὶ ἀκίνητον. ἢ δέ, ὄρωσα τὰς πρὸς τὸ ζῆν αὐτῇ περικλεισθείσας ἀφορμὰς καὶ τὴν μόνην καὶ πρώτην καὶ τελευταίαν τοῦ βίου παραμυθίαν διαπεσοῦσαν καὶ φορτίον φεῦ περὶ τὸν τὴν τροφὸν γείρα γεγονυῖαν, βάλλεται πολλῇ τῇ ἀθυμίᾳ καὶ πλήττεται τὴν ψυχὴν λύπη δεινῇ. καὶ πρὸς οὐδὲν ἢ δάκρυα καὶ στεναγμούς νύκται καὶ ἡμέραι ἀνηλοῦντο τῇ γυναικί. οἰμωγαὶ νύκτωρ, οἰμωγαὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ οὔτε ἥλιος φαιδρὸς ἀναλάμπων γλυκὺς ἐκείνη καὶ ἡδιστος, οὔτε ὁ τῆς εὐνῆς καὶ τοῦ ὕπνου καιρὸς καθαρὸν ἐκείνη δακρῶν ἐτίθει τὸ κλινίδιον. ὠδύρετο τὴν μόνωσιν τὴν τοῦ συζύγου στέρησιν, τὸ τελευταῖον καὶ πρῶτον ἀνιαρόν, τὴν τῆς χειρὸς πάρεσιν. ὧς δέ ποτε μικρὸν τοῦ πένθους ἀνένευσε καὶ περιεσκόπει εἴ που τί περιλέλειπται ζώπυρον ἀγαθῆς ἐλπίδος, βάλλεται κατὰ νοῦν, τὸν κοινὸν τῶν θλιβομένων λιμένα, τὸν ὄξυν εἰς βοήθειαν καὶ θερμοῦν εἰς ἀντίληψιν τὸν θεῖον φημί Θεόκλητον, καὶ παρὰ τοῦτον ἀμελητὶ προσελθοῦσα τὰς οἰκείας ἐκτρα-

γωδεῖ συμφορὰς, καὶ περιπαθεῖ ἄγαν καὶ περιωδύνῃ ψυχῇ ἅμα καὶ φωνῇ·
 καὶ ὀφθαλμοῖς τετηκόσι προσβλέψασα τὰ τε τῶν δακρῶν ρεῖθρα ποταμῆ·
 δὸν ἐκκενοῦσα κατὰ τῶν προσώπων. Ἴδε, φησί, τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε, Ἴδε δυ·
 στυχὲς γύναιον; καὶ ἴσως δαίμονός τινος παίγιον. Ἴδε μου τὴν τῆς ψυχῆς
 ὀδύνην, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἔλεγεν οἴμοι ὅτι γυνὴ γέγονα. διήγημα γυναιξίν·
 ἄθλιον. οἴμαι δὲ καὶ ἀνδράσιν. οἴμοι ὅτι ἐνεχόρευον ἐν ἔμοι ἢ τῶν
 κακῶν ἰλιὰς καὶ πᾶσαν μοι περιεῖλεν ὁ βίος παραμυθίαν, οὐκ ἀνδρὸς
 κηδεμονίᾳ φίλην μοι ποιεῖ τὴν ζώην, οὐ παιδὸς ὀφθαλμὸς κουφίζει
 μου τὰς συμφορὰς οὐ πρὸς γένους τις ὑπολέλειπται. ὥστε τοῦτο μόνον,
 προσανακλαίειν τὴν πολλὴν συντριβὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.
 ἀλλὰ πολλὰ μὲν τὰ τῶν λυπηρῶν κύματα, οὐδὲν δὲ καταφύγιον. πολλὴ
 ἢ θάλασσα τῶν ἀνιαρῶν οὐδεὶς ὁ λιμὴν εἶτα καὶ ταῦτα τὰ τῆς γρα·
 φῆς ἐπισυνείρων ἵνα τι μοι ἀπήντησε γόνατα; ἵνα τί δὲ μαστοὺς ἐθή·
 λασα; νῦν ἄνω κοιμηθεῖσα ἠσύχασα. ἵνα τί γὰρ δέδοται τοῖς ἐν πικρία;
 φωνὴ ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναϊς ψυχαῖς. οἱ ἱμείρονται τοῦ θανάτου καὶ οὐ
 τυγχάνουσιν. ὡς ἂν δὲ ἐπὶ πλέον τὴν συμπαθῆ / ἐκείνην ψυχὴν πρὸς ἔλεον
 καταμαλάξῃ, καὶ πείσῃ μέγα τί ἐπ' αὐτῇ βουλευσασθαι καὶ διαπράξασθαι.
 697 ἦδει γὰρ ὡς ὅσον ἐκείνω τὸ συμπαθὲς καὶ ἴλεων, τοσοῦτον καὶ τὸ πρὸς τὰς
 ἐπιδείξεις εὐλαβὲς καὶ ἀπώμοτον τὴν πάρετον ἐκείνην χεῖρα τῇ ἑτέρᾳ προέ·
 φερε κουφίζουσα χεῖρὶ, ἐδημοσίευσεν τὸ πάθος, τὴν νέκρωσιν ταύτης ἀπωδύ·
 ρετο ἔξετραγῶδει τὰς ἐπ' αὐτῇ συμφορὰς ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ μιμητῆς ἀψευ·
 δέστατος οἷς τε ἑώρα οἷς τε ἤκουε διαπονηθεὶς τὴν ψυχὴν ἅμα τε δάκρυσιν
 κατερρεῖτο καὶ εὐθύς πρὸς ἱκετείαν ἠγείρετο, χεῖρας ὑπὲρ τῆς γυναικὸς
 ἐπαίρων καὶ θερμῶς ἐκλιπαρῶν ἀλαλήτοις στεναγμοῖς τὸν πάντα δυνάμενον
 καὶ φύσει φιλόανθρωπον ὃς ἐπέχει πολλάκις εὐεργεσίας ἐφ' ἑτέροις εὐεργε·
 σίαις, τιμῶν μὲν μάλιστα τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἔλαττον δὲ νομοθετῶν τὸ φιλάλ·
 ληλον. ἀλλ' ἐνταῦθα μοι τὸ τῆς διηγήσεως τερπνὸν καὶ φιλαρέταις ἀκοαῖς
 ποθεινότατον. ὁ μὲν ἄνω εἶχε τὸν νοῦν, τὴν ψυχὴν, τὰς χεῖρας, ὅλον ἑαυ·
 τὸν μετὰ τῆς εὐχῆς, ἐκ γῆς μεταιρόμενον ὁ κἂν τῇ γῆ συμπολίτης τῶν ἀγγέ·
 λων καὶ σύσκητος τὰ σκυθρωπά δὲ τῇ γυναικὶ διελύετο. καὶ δάκρυα ἀνεστέλ·
 λοντο δάκρυσιν, τοῖς τοῦ ἁγίου τὰ περὶ τὴν γυναῖκα λιμνάζοντα. ἐφραψάμε·
 νος γὰρ τῆς ξηρανθείσης χεῖρός, ἐκείνη μὲν τὴν προτέραν εὐρωστίαν ἐπα·
 νάγει καὶ ἀποδίδωσι τὴν γλῶττιαν δὲ τῶν μακρῶν ἐκείνων κοκκυτῶν ἀπαλλά·
 ξας, ὕμνωδὸν εὐθύς καὶ εὐχάριστον ἀναδείκνυσιν. πλεονάζων δὲ αὐτῇ τὰς
 πρὸς εὐφροσύνην τὴν καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐχαριστίαν ἀφορμὰς, καὶ χρυσῶ
 τὴν ἄρτι ὑγιανθεῖσαν χεῖρα βαρύνει, φίλον καὶ ἥδιστον ἐκείνη φορτίον ἐπι·
 φορτίζων καὶ ἠδέως δρῶμενόν τε καὶ αἰρόμενον ὥσπερ ὁ Χριστὸς τὴν κλί·
 νην τῷ παραλύτῳ δεῖγμα τῆς προτέρας ἀναρρώσεως. Ἄλλὰ ταύτην μὲν τὴν
 εὐθύμῳ ποδὶ καὶ χεῖρὶ οἴκαδε ἐπανατρέχειν ἐποίει, πολλαπλῆς εὐφροσύνης
 κρατῆρα κερασάμενος τῇ γυναικί, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸν ποιητικὸν ἐκείνον κυ·

κεῶνα κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων. αὐτὸς δὲ δορυμνότερον τῆς θείας ἀγάπης τῷ κέντρῳ νυττόμενος ἀνθάμιλλον ἐδείκνυ καὶ τὴν σπουδὴν καὶ καθ' ἡμέραν ἐπέτεινε ἀσκησιν ζημίαν ὥσπερ ἠγούμενος εἶ τι τῶν ἀγαθῶν καὶ ζήλου ἀξίαν λάθοι διαδραμῶν αὐτόν, ἢ μὴ εἰς ἄκρον κατορθωθέν, ἄνευ τοῦ ἐπίδειξιν ὄραν. οἱ γὰρ δι' ἐπίδειξιν πόνοι οὔτε τὸ κατορθοῦν ἀκριβῶς οὔμενον ἔχουσι καὶ ἑλληνικῆς οὐδ' ὁδοῦ ἀπονοίας ταυτὸν εἰπεῖν καὶ ἀπιστίας, ὃ δὲ ἄνω τείνων τὸ ὄμμα πρὸς τὸ θυμῆρες θεῶ καὶ εὐάρεστον ἴσθη τὴν πολιτείαν, δόξαν μὲν ἠγούμενος τὸ πάσης προσκαίρου κατακτύσαι δόξης, τρυφὴν δὲ τὸ μὴ τρυφᾶν, μὴ δὲ ἡδονῇ ὑποχαυνοῦσθαι τὸν καλὸν ὄντως καὶ ἐπαινετὸν φόβον φοβούμενος, ὡς μιμητῆς τοῦ εἰπόντος. ὑποπιάζω μου τὴν σάρκα καὶ δουλαγωγῶ; μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι. ἀκούεται ὅσοι περὶ τὰς λοπάδας καὶ τὰς τραπέζας κεχήνατε, καὶ ἓνα τοῦτον ὄρον εὐδαιμονίας ἠγεῖσθε, γαστρίζεσθαι καθ' ἡμέραν καὶ ἐνευπαθεῖν ταῖς ἀποπτύστοις τρυφαῖς καὶ τοῖς καταργουμένοις βρώμασιν. εἶτα μηδὲν οἰόμενοι πλημμελεῖν, ἀπόστολοι πάντες καὶ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι πεφρίκασι τὴν τρυφήν, ὡς τροφὸν τῆς αἰωνίου φλογός, καὶ ὑποπιέζουσι τὰς σάρκας, καὶ ἄγχουσι τῷ τῆς νηστείας χαλινῷ διὰ τὸν ἐκ τῆς ἀκρασίας ἐγειρόμενον πόλεμον. σὺ δὲ οὐδὲ ἐν εἶναι φῆς παρὰ τῆς τρυφῆς τὸ πλημμελές, οὐδὲ μίαν τὴν βλάβην οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ συνευδοκεῖς τοῖς τρυφῶσι, βέβηλος βεβήλου πράγματος γινόμενος. Ὑπὲρ Χριστοῦ κινδύνους ἐνομιλήσαντες οἱ τοσοῦτου πνεύματος ἀξιοθέντες, ἐν αὐτοῖς τοῖς πειρασμοῖς, οἷς καθ' ἡμέραν ἐπυροῦντο καὶ ὡσανεὶ ἐχαλκεύοντο ἐν αὐτῷ τῷ κοσμικῷ ἔτι καὶ τὸν ἐκ τῆς σαρκὸς ὑπέφριττον πόλεμον, καὶ τὸν κόρον ὡς ἐπίβουλον ἐδεδοίκεσαν μήπου τί καὶ κακὸν αὐτοῖς ἀναρρήξη καὶ χεῖρονα κίνδυνον τῶν ἔξωθεν κινδύνων ἐπαγάγη; ἢ που, ἀξιόπιστος ἡμῖν, ὁ πρᾶγμασι βιωτικοῖς περιπνιγόμενος καὶ ὀλίγα μὲν τῆς ψυχῆς, πλείονα δὲ τῆς σαρκὸς φροντίζων καὶ διαμεριμνῶν. εἶτα καὶ χλιδῶσαν καὶ περιρρέουσαν παρατιθέμενος τραπέζαν. καὶ ὡς οὐδὲ μία τίς αὐτῷ ἐκεῖθεν ἢ βλάβη πείθειν πειρώμενος, ὅθεν ἢ πολλῶν τῶν παθῶν ἔκκαυσις καὶ ὃ περὶ τῆς σωφροσύνης κίνδυνος, τοὺς τῆς σαρκὸς ἀναοιπίζων ἀνθρώπους. οὔμενον οὐκ ἂν εἶπο, σωφρονῶν ἄνθρωπος καὶ κριτῆς ἀληθείας ἀδέκαστος, εἰ μὴ τις ἑξαπατᾶν ἑαυτὸν ἐθέλοι ἢ παίξειν κατὰ τῆς ἰδίας κεφαλῆς ἀπιθάνοις ψυχαγωγῶν ἑαυτὸν ἡμίμασι. Ἐπειδὴ ὁ ταῖς φιληθόνους μαγγανείαις καταγοητευθεὶς δυσπαλλάκτον τρέφει τὴν φαύλην συνήθειαν καὶ τῆς γαστρὸς δεσπόζειν οὐ βούλεται. οὐκ οὖν χαλινὸς αὐστηροτέρας ἀγωγῆς πᾶσι πιστοῖς, τὰ τῆς σαρκὸς ἐγκοπτέτω σκιρτήματα καὶ θυθιμίζετω τὰς αἰσθήσεις ὑποξυγγνὺς αὐτὰς τῷ καλῶς ἄγοντι λογισμῷ. εἴπερ εὐσεβῶς μεμαθήκατε ὡς ἢ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἴσοδος στενὴ οὕσα καὶ θλιβερά, ταῖς παχείαις σαρκὶ καὶ πολυσάρκοις πάροδον οὐ δίδωσι. μᾶλλον δὲ καὶ τὸν θεῖον ἀναλογιζόμενοι Θεόκλητον, ὥσπερ τῷ λόγῳ πάλαι, χρᾶσθαι τῷ βίῳ νῦν ὁδηγῶ πρὸς ἐγκράτειαν

699

ὡς ἂν κἀκεῖνος ἐν τῇ τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέρῃ ἐπὶ τῷ οἰκείῳ ποιμνίῳ φαιδρός καὶ γεγηθὼς δοῦτο καὶ περὶ τὸν κριτὴν ἐστὼς βοᾷ παρηρσία. οὐς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα εἰς γενεάς καὶ γενεάς, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο μὴ δὲ εἴη τις ἀπαλείας υἱός, λάβροι δὲ πάντας ἢ δεξιὰ στάσις καὶ οἱ τοῦ πατριάρχου Ἄβραάμ κόλποι, ταῖς τοῦ μεγάλου Θεοκλήτου πρεσβείαις, ὃς πολλὰς μὲν ὑπὲρ ἡμῶν νύκτας ἄγρυπνος διετέλεσε, πολλὰ δὲ κατήνεγκε δάκρυα, πᾶσαν μὲν τρυφήν ἄλλην διωθούμενος καὶ ἀποπεμπόμενος μίαν δὲ καὶ ταύτην ἀδάπανον ἀνταιρούμενος τὴν ἐπίμονον τῶν θείων γραφῶν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν τῶν ἐν αὐτοῖς νοημάτων μετὰ τοῦ πνεύματος ἔρευναν, ἐξ ἧς τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν τηλαυγέστερον ἀπδεικνυ θείαις θεωρίαις ὑψούμενον τε καὶ ὠραϊζόμενον καὶ τὸ τῆς διδασκαλίας νόμα δαφιλέστερον ἐπλούτει. ἄριστον μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ τὸ διαθρύπτειν τὸν ἐφήμερον ἄρτον τοῖς χρῆζουσι μέγα δὲ τῷ ὄντι καὶ ἐπεικῶς θειότατον τὸ διαθρέψαι ψυχὰς λιμῶ θείων λογίων ἐκτακείσας καὶ πρὸς τὸ τῆς ζωῆς ὕδωρ χειραγωγῆσαι καὶ ποτίσαι ταύτας καὶ ἀνθηροτέρας θεῖναι τὸ τῶν παθῶν δύσμορφον ἀποτιναξάμενος, ὥσπερ αὐχμηρίαν τινὰ ἐπιπολάζουσαν ταύταις. ὅπερ ὁ μέγας Θεόκλητος ἔργον εἶχε διηνεκὲς καὶ ἀδιάλειπτον τρέφων μὲν καὶ τὰ σώματα τῶν δεομένων ὥσπερ Ἰωσήφ ὁ τῆς σωφροσύνης ὀφθαλμὸς ἀφθόνῳ χειρὶ καὶ δαφιλεστέραις διαδόσσει. τὸ πλεόν δὲ αὐτῷ τῆς σπουδῆς περὶ τὰς ἐμπιστευθείσας ψυχὰς ἴστατο καὶ ἀένναος τῶν ἡδέων ἐκείνων ἀπέργει χειλῶν ὁ κροινός, καὶ οἱ τῆς ἀγνείας ἐπαινοὶ πολλοὶ καὶ ἡ ἐπ' αὐτὴν προτροπὴ πλείων, ἐνομοθετεῖτο τὸ φιλάλληλον ἢ ὁμόνοια ἢ σύμπνοια, τὸ μέτριον, τὸ συμπαθές, τὸ φιλόπτωχον, τὸ γνήσιον τῆς ἀγάπης καὶ ἄδολον, τὸ ἀμνησίκανον. παρήνει γοῦν μὴ δυσκαταλλάκτους εἶναι τοῖς παροξύνασι, μὴ δὲ ἐπίμονον τρέφειν τὸ βαρύνησι, ἀλλ' εἰ δυνατόν προφθάνοντας τὴν ὀργὴν διαλλέττεσθαι· εἰ δ' οὐκ ἀλλὰ μὴ μακρύναι τὴν διάστασιν, μὴ δὲ κατήγορον τῆς ἀμαλάκτου φρενὸς καὶ ἀγρίας ψυχῆς καταδύνασιν τὸν ἥλιον, μὴ δὲ ζημιοῦν ἑαυτὸν μηδένα. πᾶσαν δέησιν καὶ εὐχῆν καὶ νηστείαν ἐν μνησικακίᾳ βλελυκτὴν προσφέροντα τῷ Θεῷ καὶ ἀπόβλητον. ταῦτ' οὐκ ἐνουθέτει καὶ παραδείγμα ἐξ ὑπογούου τὸν εἰκεῖον παρείχετο βίον, μὴ τέτινι τὴν ἔχθραν διατηρῶν, μὴ τε ὅλως ἐχθραίων, εἰ μὴ που πρὸς σωφρονισμόν τῶν ἀδιόρθωτα παιόντων σχηματίσαιτο τὸν ὀργιζόμενον καὶ χαλεπαίνοντα, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλεημοσύνης εἰ σιγητῆς. καὶ σιγῶν πολλάκις, ὑπῆρχεν ἀσιγητος. ἀφθονον οὕτω δέων τὴν πρὸς τοὺς πένητας εὐποιίαν, ὡς μὴ δὲ καιρὸν παρατρέχειν τινὸς εὐεργεσίαν ἀμέτοχον καὶ πλείω σχεδὸν τοῖς ἔργοις διδάσκει ἢ τοῖς ῥήμασι. τί δὲ οὕτως ὦν πρὸς ἔλεον ταχῆς; οὕτως εὐμετάδοτος καὶ τὴν χεῖρα δαφιλής, καὶ τὸ φιλάνθρωπον μεγαλόδωρος ἐπαθεῖ τι ἀνθρώπινον; καὶ ἐνηβρύνετο ταῖς τηλικαύταις μεγαλοψυχίαις καὶ ἐπιδόσεσιν, ἣ τὸ φιλότιμον τῆς χειρὸς ἐξεπόμπευεν ἢ μακαριζόμενος ἐπὶ τούτῳ ὑπέχωνούτῳ τοῖς ἐγκωμίαις, οὔμενον ἀλλ' ὥσπερ αἰσχύνην

700

νομίζων τουτονὶ τὸν μακαρισμὸν ἢ μᾶλλον παγίδα τοῖς ποσί, καὶ βάραθρον κατασπῶν ἐφ' ἑαυτὸ τοὺς μὴ προσέχοντας; ἐδίδου μὲν ἔλευθέρᾳ χειρὶ καὶ ἐσκόρπιζεν ἀφθόνως τὸν πλοῦτον καὶ ἀφειδῶς, οὐ μὴν ἐνελαμπρύνετο ταῖς πτωχοτροφίαις καὶ φιλοξενίαις, καὶ ταῖς πολυωνύμοις τῆς φολοθείας γνωρίμασιν. οὐδ' ἀνελεύθερόν τι καὶ μικροπρεπὲς ἐπὶ τούτοις ἐφθέγγατο, ὥσπερ οἱ ἐπίδειξιν τὴν δοκοῦσαν / μεγαλοψυχίαν ποιούμενοι καὶ παραπολλύντες, ἢ τὸ πᾶν τῆς ἄνω μισθαποδοσίας, ἢ τὰ γε πλείονα, ἔμελλε δὲ αὐτῷ διαφέροντος τῆς τῶν ἀδελφῶν εὐδοκίμησεως καὶ τῷ καλῷ τούτῳ πυρὶ ἐκκαίόμενος, τοὺς μὲν εὐδοκιομύνας ἐπ' ἀρετῇ καὶ τὴν ἀγαθὴν ἀμιλλαν ἀμιλλωμένους ὑπερέφειν τοῖς τῆς φιλοθείου πολιτείας προτερήμασιν ἐφίλει τε καὶ ἠδέως ἐώρα καὶ προσεπτέρου τούτοις τὸ πρόθυμον τοὺς δὲ χανυτέρους τὴν ψυχὴν καὶ μαλακώτερον ἔχοντας ὑπέθηγε μελιγλώττοις τισὶ παραινέσεσι πρὸς εὐσεβῆ ζῆλον καὶ ἔνθεον καὶ πολλὴν ἐπὶ τούτοις εἰσῆγετο τὴν σπουδὴν καὶ ἐπίτασιν κέντρον ὧν διηνεκὲς καὶ ἐπιμόνον, ὑπονύσσω καὶ ἀνεγείρων πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν. ἀδελφοί, λέγων ἐκεῖνο μετὰ τῶν ἄλλων ὑμῖν ἔστω ἀνεπίληπτον, ὥστε μηδένα τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τοῦ πλησίον ἕκαστον. ἴσως βαρὺ δοκεῖ τὸ ἐπίταγμα καὶ ἐπαχθές, ἀποστερηῆσαι ἑαυτὸν καὶ βρώματος καὶ πόματος ὥστε θρέψαι τὸν πινῶντα, γυμνιτεῦσαι, ὥστε ἐνδῦσαι τὸν γυμνητεύοντα, παραδοῦναι ἑαυτὸν εἰς πῦρ, εἰς μάστιγας, εἰς δεσμὰ ὥστε ἔλευθερωῖσαι τὸν ἐπὶ τούτοις κατάκριτον. ταῦτα καὶ ἀκοῦσαι χαλεπὸν καὶ ὑπουργῆσαι χαλεπώτερον, ἀλλ' οὐκ ἔμὸν τὸ ἐπίταγμα Παύλου δὲ ἐγὼ δὲ τὸ κουφώτατον ἐπιτάτω πᾶσι ὑμῖν καὶ ἐλαφρότατον. κήδεσθαι τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἑαυτῶν, ἀπομερίζειν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς πένησι τὰς κτήσεις. κοινὰς ποιεῖν καὶ τῶν θλιβομένων τὰς οἰκίας. προϊστασθαι τῶν καταπονυμένων ὅλη προθυμία, ὅλη χειρὶ. τί τούτων δυσχερές; τί φορτικόν; οὐδὲν ἀπαιτῶ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων. οἶδα τὸ νοθρὸν ὑμῶν καὶ χαῦνον καὶ ἔκλυτον καὶ πρὸς τοῦτο σκοπῶν μέτρια εἰσηγοῦμαι καὶ ἄπονα καὶ παντὶ κατορθωθῆναι ῥάδια. μᾶλλον δὲ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ κήδεσθαι τῆς ἀλλήλων πρὸς ἀρετὴν προκοπῆς καὶ ἐπιδόσεως. ὡς οὐδὲν οὕτω θεῷ περισπούδαστον, ὡς ἐνάρετος βίος καὶ θεοὶς θελήμασι κατηρτισμένος λέγεις φιλεῖν τὸν Χριστόν; δεῖξον σου τὸ φίλτρον, δεῖξον σου τὸν θερμὸν ἔρωτα. ἀγῶνισαι ὑπὲρ τῶν ἐκείνου προβάτων ἔλασον εἰς τὴν ἐκείνου μάνδραν χορὸν σεσωσμένον, ποιμνοῖον ἐκλεκτόν. ὁδήγησον ὄσους ἂν δυναθῆς συμβουλαῖς, παραινέσεσιν, ἐπιπλήξεσιν, εἰ καὶ τούτου δεήσεις, πάσαις ἰδέαις καὶ λόγων καὶ ἔργων. εἰ δὲ ἑτέρους ἀδυνατεῖς προσαγαγεῖν θεῷ, μὴ δῆτα καὶ τῶν σῶν ἀμελήσης, μὴ τε εἰ διδάσκαλος εἶ, τῶν μαθητῶν, μὴ τε εἰ δεσπότης τῶν δούλων, ἀκριβῶς εἰδῶς καὶ πεπεισμένος ὡς αἱ τούτων πλημμέλειαι τὴν σὴν μετελεύσονται ψυχὴν καὶ ποινηλατήσουσιν εἰ παρὰ τὴν σὴν ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν εἰς τὰ τῆς κακίας βάραθρα ἐκτραχλισθήσονται. οὐ γὰρ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος καὶ διδάσκαλος καὶ

701

δεσπότης, καὶ πατέρα πατρικῶς προεστάναι τῶν παιδῶν ἀπαιτεῖ καὶ διδάσκαλον, μᾶλλον θυμιᾷ τὰς ἀρεταῖς τὸν μαθητευόμενον βούλεται, ἢ προβιβάζειν πρὸς τὴν ἄλλην παιδείαν καὶ αὕξησιν. ἀλλὰ καὶ δεσπότην πάσης ἀρετῆς εἶναι εἰσηγητὴν καὶ διδάσκαλον τοῖς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα τελοῦσιν εἴτε δούλοι τινὲς εἴεν, εἴτε ἐλεύθεροι. καὶ μὴ γε σαυτὸν ἔξαπατήσης, ὡς καταραθυμῶν τῆς τῶν ὑπηρετούντων βιοτῆς νηποινὴ τὴν δίκην διαδράσεις καὶ ἀνεύθυνος τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔση. ἐγὼ σοι τούτου μάρτυς ἀψευδῆς ὡς οὐ μόνον τῆς ἄλλης εἰς αὐτοὺς ὕβρεως ὑφέξεις εὐθύνας οὐ μεμπτὰς παρὰ τῷ ἀλαθήτῳ κριτῇ εἴτε κολάζων ἀφειδῶς καὶ πληγαῖς ἀμέτροις οὐ πλημμέλειαν διορθουμέναις, ἀλλ' ὁμότητα ψυχῆς ἐξελεγχούσαις, εἴτε λιμαχονῶν, εἴτε τῷ κρυμῷ πῆγνυσθαι ὑπὸ γυμνῷ σώματι περιορῶν ἀλλὰ καὶ εἰ τοῖς πάθειν ἐκδότους αὐτοὺς φέρεσθαι παραχωρήσεως καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς κηλίσιν καταρροπαίνεσθαι καὶ τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν ἐγκυλλεσθαι οὐ μείζων οὐκ ἔστι φροντίς καὶ περὶ οὗ πᾶς τοῦ σωτήρος λόγον καὶ ἅπαν μυστήριον. τὰ γὰρ αἵματα τούτων ἐκ τῆς σῆς ὁ ἀψευδῆς ἀπαιτήσει χειρὸς καὶ προσθήκη σοι γενήσεται βαρυτέρας τιμωρίας τὰ τῶν οἰκετῶν ἁμαρτήματα κἄν τὴν σὴν πλημμελοῦντες διαλανθάνωσι γνῶσιν. εἰ γὰρ σπουδαίως ἐκῆδου τῆς αὐτῶν ζωῆς εἰ τὴν ἀνήκουσαν εἰτίης πρόνοιαν, εἰ πρὸς ἀρετῆς ἀνεβίβαζες παραΐνεσιν οὐκ ἄνω οὕτως ἦσαν πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν πρόχειροι οὐδὲ ἄνετοι ταῖς ὀρμαῖς, ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς λόγοις τὸ δὲ τοῖς φόβοις δεσμούμενοι, τὸ τῆς σωφροσύνης ἀγαθὸν ἄσυλον διέτηρουν σὺ δὲ ἔστιν ὅτε καὶ τῶν δούλων ἐπαιθανόμενος τὴν ἐκθεσμον καὶ βδελυρὰν διαγωγὴν καὶ ἀναστροφὴν, μεγαλοψυχεῖς κακῶς καὶ περιφρονεῖς ἀπευκτῶς καὶ ὑπερβαίνεις θεομισῶς, ἀνθρακας ἐπὶ τὴν σεαυτοῦ σωρευῶν κεφαλὴν φεῦ τῆς πολλῆς πυρώσεως, φεῦ τῆς παραπλήκτου φρενός. ὡς οἰκτεῖρω σε ἄθλιε τῆς ἐκδεχομένης σε μετὰ μικρὸν ὀργῆς. ὡς ἀποκλαίωμαι τὴν ἀναισθητοῦσαν τῶν οἰκείων συμφορῶν ἡλιθιωτάτην ψυχὴν. ἀνθρωπον ἐνεπιστεύθης, ἀνθρωπε, ὁμοιοπαθῆ, ὁμόδουλον, ὁμόσκηνον, καὶ τῷ θείῳ βαπτίσματι υἰὸν ἐποίησω τοῦ ὑψίστου θεοῦ. εἶτα καταναρκῶν τῆς ἐπιμελοῦς εἰς αὐτὸν προνοίας ποιεῖς υἰὸν ἀπωλείας, μὴ τε λόγον ἐπιστῶν χαλινοῦντα, μὴ τε φόβον ἀνακρούοντα, ὅλως δὲ ἐφίεις πορνείαις αὐτὸν καὶ ἀτίμῳ πάσῃ διαγωγῇ εἰ βούλοιο καταφθείρεσθαι. ὦ τῆς παροίνου φρενός, ὦ τῆς ἀναλήγτου ψυχῆς. ὡς σπαράττομαι τὰ σπλάγγνα καὶ αὐτὰ τὰ αἰσθητήρια καὶ διακόπτομαι τὴν ψυχὴν. μόνον καὶ ταῦτα λογίζομενος καὶ διὰ τὸ φιλάδελφον καὶ συγγενὲς τῆς φύσεως καὶ συμπαθεῖς τῆς οἰκειώσεως ἐπὶ τοῖς σοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἑμοῖς ἀλγῶ μᾶλλον δέ, ὡς πατὴρ ἀληθῆς τοῖς σοῖς ἐπιστενάζω κακοῖς, προανιστορῶν ἤδη τὸ ἀφόρητόν σοι τῆς κολάσεως, ὃ ἡ δικαία τοῦ θεοῦ κρίσις ὑμῖν ἐτοιμάζει τῆς ἀνοουθῆτα καὶ ἀσωφρόνιστα παραπικραίνουσι τοῖς ποιούσι σκευὴ ἀτιμίας τὰ τιμιώτατα καὶ ἀπωλείας τέκνα τοὺς ἐπὶ σωτηρία κτισθέντας καὶ περιποιηθέντας τῷ τιμίῳ τοῦ σωτήρος ἡμῶν αἵματι. ἀλλ' ὀψέ ποτε ἀνανήψατε. τὴν πολλὴν

702

ἀποθέμενοι ἀμβλυωπίαν, καὶ ἑαυτοὺς κακείνους τοῦ αἰώνιου πυρὸς τῆς φοβεῶς ἐξαρπάσατε Γεένης. ὡς ἔγωγε λοιπὸν τὸ ἐφ' ὑμῖν ἀθῶος τε καὶ ἀνέγκλητος. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τὴν ἐρχομένην εἰς ὑμᾶς ῥομφαίαν δηλῶσαι ὑμῖν. εἴτε δέ μοι παρῆν καὶ πάντας πειθηνίους λαβεῖν τῷ θείῳ στοιχειομένους φόβῳ καὶ ταῖς ἀρίσταις ἐντολαῖς ἀριστα καὶ τελειομένους, ἀλλ' ἐπέπερ εἶπειν μὲν καὶ συμβουλευῆσαι καὶ παρακαλέσαι δυνατόν τὸ μὲν ἕμὸν ἅπαν γέγονεν. ὑμῶν δὲ ὅσαι μὲν εὐγενεῖς ψυχαὶ καὶ τοῦ μέλλοντος κριτηρίου ἐπαισθαινόμεναι συνήσουσιν εὖ οἶδα καὶ τῆς τῶν παίδων ἅμα καὶ τῶν οἰκετῶν, καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα πάντων ἐπιμελήσονται σωτηρίας, μέγα ἑαυτοῖς ἐκ τῆς ἐπιμελείας ποριζόμενοι κέρδος, ὅσῃν ἐκ τῆς ῥαθυμίας τὴν κατάκρισιν. οἱ δὲ τῆς ῥαθυμίας υἱοί. καὶ μετὰ τοσαύτην διαμαρτυρίαν τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένοντες κακοὶ κακῶς ἐκκαύσουσι καθ' ἑαυτῶν δριμυτέραν τὴν τῆς κολάσεως κάμινον. ταῦτα λέγων πολλοὺς εἴλκε πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ συνιέναι παρεσκεύαζεν εἰ δέ τις ταῖς φιλαρέτοις ταύταις ὑποθήκαις μὴ ἐκρύπτετο, ἀλλὰ τὸ ἔκλυτον ἀνεπαίσθητον εἶχε καὶ τὸ ῥάθυμον ἀσωφρόνιστον, οὐδὲ ἐπιπλήξεων, οὐδὲ σφοδροτέρων ἐφείδετο ῥημάτων πρὸς τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ βαρύτερός τις ὠρᾶτο, καὶ φοβερωτέραν παρέτεινεν αὐτῷ τὴν ἀπὸ τῶν λόγων μάλιστα, κατατρέχων τῆς ἀμαλάκτου ψυχῆς πληκτικώτερον καὶ ὑπομνητήσκων τῆς φρικώδους ἐκείνης καὶ ἀλαθίτου ἐτάσεως ἐν ἧ πάντα γυμνὰ τῷ κριτῇ καὶ τετραχλησιμένα παρίστανται. ἡνίκα πολὺς μὲν ὁ μετᾶμελος, τὸ ἐκ τούτου δὲ οὐδὲ βραχὺ ὄφελος, φρονίμων οὖν ἔλεγε καὶ νουνεχῶν ὡς ἀληθῶς, προφθῆναι τὴν ἐκεῖ πικρίαν καὶ ἰαθῆναι τὴν κακίαν διὰ τῆς ἐνταῦθα μετανόιας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐπιόντα τὸν θάνατον ἡμερώτερον αὐτοῖς κατασκευάσαι καὶ ὡς δυνατόν κουφώτερον. οὐ γὰρ πᾶσιν ὁμοίως πικρὸς οὐδὲ πάντας ταῖς αὐταῖς κατατεινὼν ὀδύνας, ἀλλ' ἔνθα συνειδὸς ἐγκλήμασι βαρυνόμενον καὶ ψυχῇ κατάστικτος ἁμαρτήμασι πολλῷ πικρότερα ἐκεῖ καὶ δριμύτερα τὰ τοῦ θανάτου βέλη, οὐχ ὠρισμὸν μόνον ψυχῆς καὶ σώματος ἐργαζόμενα ἀλλὰ τὴν προσδοκίαν τῶν μελλόντων ἐπεγεύροντα πικρὰν καὶ ἄλλην καὶ πρὸ τῆς κολάσεως κόλασιν. οὕτω μὲν περὶ τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀρχιερωσύνης διέκειτο ἐπιστάσιαν ὁ δεξιὸς ποιμὴν καὶ προσθέσθαι τῆς ποιμνῆς εἰ δεήσειεν ἕτοιμος. καὶ ταῦτα φιλοπονῶν, οὐκ ἑαυτεὸ οὐδ' ὑπενεδίδου οὐδ' ὠκλαζεν, ἢ τυρσηνικῇ ὦν μικροῦ σάλπιγξ ἐν τῷ καταγγέλειν ἀσιγήτως τοῖς λαοῖς τὰ σωτήρια. ἄξιον ἑαυτὸν τοῦ καλήσαντος ἀποδεικνύων καὶ εἰδῶς ἐφ' ᾧ παρὰ τῆς χάριτος ἐκλήθη καὶ τί τὸ ἔργον τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ προστασίας εἴτε προεδρίας. ἐπεὶ δὲ ἔδει κακείνον ἄνθρωπον ὄντα μὴ ἀγνοῆσαι τὴν κοινὴν τῆς φύσεως λειτουργίαν, μᾶλλον δὲ ἀναλῦσαι πρὸς τὸν ἦδὼν δεσπότην καὶ ἐπέραστον καὶ τῆς ἐκείνου μετέχειν / γλυκύτητος, πῶς τοῦτο γίνεται ; ἦδη μὲν γὰρ καὶ γῆρας αὐτῷ ὑπὸ τοῖς τῆς ἀρετῆς ἰδρωσὶ τὴν τοῦ σώματος εὐτονίαν παρείλετο. ἔτι δὲ καὶ νόσος τῷ γῆρα συνεπιθε-

μένη πρὸς τὸ κοινὸν καὶ ἀναπόδραστον ἐξεκαλεῖ τὸ χρέος καὶ τὴν ὀφειλὴν ἀπῆται τῆς φύσεως. ὁ δὲ ὡς ἦσθετο ὅσον οὐπω τέλος αὐτῷ τὴν ἐφήμερον ἔξουσιν ζῶν ἵνα μὴ δὲ τῆς τελευταίας προσρήσεως μὴ δὲ τῆς ὀφειλομένης παραινήσεως μὴ δ' ἐν ἐσχάτοις τὴν οἰκείαν ἀποστερήσει ποιμνὴν μετακαλεῖται μὲν ὅσον τοῦ βήματος μετακαλεῖται δὲ καὶ ὅσον τῆς ἱερᾶς κιγκλίδος ἐκτός. Οἱ δέ, οὐδὲ γὰρ οὕτω φόβος προθυμίαν ἐγείρει κινήσεως, ὡς πόθος πόδας πτεροῖ καὶ σχεδὸν ἵπτασθαι ποιεῖ πρὸς τὸ ποθοῦμενον θάττον ἢ ἐκλήθησαν παρῆσαν προσηθῆναι τῶν πλησίον ἕκαστος καὶ πρῶτος τῆς θεοφιλοῦς γλώττης τὴν εὐλογίαν κομίσασθαι, περιφανῶς ἀξιόμαχόν τι κρίνοντας. ὡς δὲ περιστάντας ἀθρόους ἔγνω καὶ μονονουχὶ χαίνοντας καὶ ὅλους ἐκκρεμεῖς τῆς ἠδίστης ἐκείνης καὶ συνήθους φωνῆς ἀναπτύσσει τὸ μελίγλωττον ἐκεῖνο καὶ πολλῶν χαρίτων ἀνάμεστον στόμα, καὶ τὰ τελευταία καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔξιτήρια. ὑπὸ ἡρεμαία καὶ γαληνῇ προσφέγγεται φωνῇ. σώζοισθέ μοι λέγων ἱερὰ συναυλία, ὅση τέ ἐν πατρᾷσι καὶ γέρουσι καὶ ὅση ἐν παισὶ καὶ ἀκμάζουσι, σώζοισθε ἐπὶ πᾶσι τοῖς σωτηρίοις καὶ χριστοτερπέσιν ἔργοις καὶ τὴν κατὰ θεὸν εὐδοκίμησιν φέρουσι ταῦτα ὑμῖν τελευταία προσλαλῶ ῥήματα συνταττόμενος ὁμοῦ καὶ παρεγγυώμενος τὴν πολλὴν ἐκείνην καὶ φιλόπονον διδασκαλίαν τὴν ἐμὴν παρακαταθήκην ἀχραντον τηρεῖν καὶ ἀμείωσον ὡς ἄνω καὶ ὑμεῖς τῆς ἄνω τιμῆς ἀξιοθιέητε ἀρίστης πολιλείας μισθὸν τοῦτον εὐράμενοι. καὶ μοι εἴη ἐγκραυχᾶσθαι τῇ ὑμῶν λαμπρότητι καὶ ἔλλαμπρύνεσθαι παρὰ τῷ δικαίῳ καὶ φιλοτίμῳ μισθαποδότῃ Χριστῷ οὐ τῇ δεξιᾷ νῦν ὑμᾶς παρατίθημι τὴν ἀφ' ὑμῶν πορείαν ποιούμενος καὶ πρὸς ἐτέρας μονὰς καὶ σκηνὰς καλούμενος, ἀλλὰ καὶ μαρτυρούμενος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀγγέλων καὶ παρεγγυώμενος, ἵν' εἴ τι τῶν οἰκείων κήδεσθαι ψυχῶν, εἴ τι τῶν ἄνω μονῶν ἐφίεσθαι, τὸ μείζον εἰπεῖν καὶ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ, εἴ τι ἑαυτοὺς στέργετε καὶ τὴν οἰκείαν περιέπετε σωτηρίαν ὡς ἐδιδάχθητε ὡς ἐπαιδεύθητε οὕτως ἀναστρέφοισθε, οὕτως πολιτενοῖσθε, ἀκόλουθοι ὑμῶν τὴν ζῶν δεικνύντες καὶ ταῖς ἐμαῖς συμβαίνουσαν διδασκαλίαις μᾶλλον δὲ ταῖς τοῦ πνεύματος. οὐδὲν γὰρ ἡμέτερον ἀνεγγείλαμεν, ἀλλ' ὅσαι αἱ θεαὶ ἡμᾶς ἐμυσταγώγησαν γραφαί. προσέχετε ἑαυτοῖς ἀδελφοὶ καὶ μηδὲν μηδενὶ τὴν ἀρετὴν ἐγκοπτέτω μὴ πλοῦτος μὴ δόξα μὴ ἐτέρα τίς παρεπεμποῦσα φροντίς δούλη καὶ νόθος καὶ πόρρω Θεοῦ βάλλουσα μὴ μόνον ὅτι ὑψηλοτέρους εἶναι τούτων ὀφειλόμενον ὑμῖν ἔστι καὶ δίκαιον, ἀλλ' ὅτι μὴ δὲ ἔχει μηδὲν αὐτῶν τὸ βέβαιον καὶ μόνιμον. ἀλλὰ καὶ τρυφήν εἴπησ ὡς καπνὸς ἐκλείπει. καὶ εὐκλειαν ὡς ὄναρ παίζει καὶ χοῆμα τι ἀπατηλὸν καὶ ἀστάθμητον ὁ πᾶς τῶν ἀνθρώπων βίος καὶ τὰ μὲν τῶν ἡδονῶν ἰνδάματα ὅσα καὶ οἶα; μικρὸν εὐφράναντα ταχὺ διέπτῃ καὶ διέρρουσεν. αἱ δὲ ἐπ' αὐτοῖς εὐθύναί καὶ τιμωραὶ παραμένουσι φεῦ αἰδίως, τῇ φυγῇ. καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐγκαλουμένη, ὅτι τῷ μοχθηρῷ τούτῳ σαρκίῳ προστεθεῖσα καὶ προσηλώσασα ὅλην ἑαυτὴν καὶ ὡς ἀνεῖ ἐνήξασα τοῖς πλάνοις καὶ ταπεινοῖς

καὶ πολὺ τὸ κίβδηλον καὶ ἀπατηλὸν ἔχουσι τῶν ὄντως ὄντων ὑπερφρόνησεν ὡσπερ οἱ ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ καὶ βαθεῖ σκότῳ προεσόμενοι καὶ τοὺς κάχληκας ὡς μαργαρίτας συλλέγοντες. μὴ γοῦν τῇ περὶ ταῦτα σπουδῇ καὶ ἀλογιστῶ φορᾷ καὶ συννεύσει ζημιωθῆτε τὸ αἰδίου χοῆμα καὶ ἀθάνατον τὰς ἡμετέρας ψυχάς. μὴ τεκνία ἀγαπητὰ ἐν κυρίῳ καὶ ποθούμενα, μὴ τῆς ἐμῆς ποιμνης ὁ σκολιὸς κατακαυχήσῃται δράκων, ὁ ποικίλος τὴν κακίαν καὶ δόλιος, καὶ οὐδὲν ἔχων ἀνεπινόητον εἰς πονηρίαν, ἴν' ἐν ἐνί τινι τρόπῳ λάθῃ σαγηνεύσας καὶ τῆς αἰωνίου ἀποβουκόλησιν ζωῆς. ἀλλ' ἕκαστος ἑαυτὸν δράτω καὶ τὸν βίον ὀνθυμίζετω πρὸς ἀρετὴν καὶ τῶν πλησίων τὴν εὐδοκίμησιν, οἰκείαν λογιζέσθω. μᾶλλον δὲ πρὸ τῶν ἄλλων οἱ τῷ καταλόγῳ τῷ ἱερατικῷ ἐγκατελεγεμένοι, ὅσῳ μείζων ἢ τιμῇ τοσοῦτῳ μείζω καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιδεικνυσθε δότε τῷ πλήθει καλὰ παραδείγματα καλοῦ βίου καὶ Θεῶ πλησιάζοντος. κοὶ τοῦτο ὑμῖν εἰς κέρδος, τοῦτο ὑμῖν εἰς προσθήκην ἀμοιβῆς παρὰ Θεῶ. συμμερίτης ἔσῃ τῶν μισθῶν, τῷ ἐκ τῆς σῆς πολιτείας βελτιουμένῳ καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνατρέχοντι κοινωνὸς τῶν στεφάνων κοινωνὸς τῶν ἀντιδόσεων, ὁκνῶ γὰρ μνημονεῦσαι τῶν ἐναντίων ἵνα μὴ βαρύνω σου τὴν ἀκοὴν βαρεῖ καὶ φορικῶ ἀκούσματοι. οἷαν σεαυτῷ προξενεῖς τὴν ζημίαν ὅπως διπλοῦν τὸ κατάκριμα, φαύλης πολιτείας ἀρχέτυπον τῷ λαῷ γινόμενος. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦτο καὶ σιωπῶντος ἐμοῦ συνείεις ἀγνάς χεῖρας, ἀγνάς φρένας τῇ φρικτῇ πρόσαγε θυσίας, εἰδὼς ὅτι μετὰ τῶν χειροῦβειμ ἔστηκας μετὰ τῶν σεραφεῖμ τέταξαι τὴν ἀγίαν ἐκείνην καὶ μακαρίαν ἀναφέρειν φωνὴν καὶ τὴν φρικτῶδη μυσταγωγίαν ἀποπληροῦν. Οἱ ψάλλοντες, οἱ ἀναγινώσκοντες, οἱ πᾶσαν ἱερὰν λειτουργίαν ὑπηρετοῦντες, ἀγίως ἀναστρέφεσθε ἐν ἀγίῳ οἴκῳ Θεοῦ ἡμῶν, λαὸς μου, ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, ὃν εὐχομαι γενέσθαι ποίμνιον ἐκλεκτὸν κληρὸν ἐδλογημένον μερίδα σεσωσμένην, λαὸς μου γένεσθέ μοι καὶ ὑμεῖς εἰς καύχημα, εἰς εὐφροσύνην, εἰς δόξαν, εἰς τιμὴν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς τοῦ μεγάλου καὶ μόνου κριτοῦ. μὴ ἐγκληθῆτε παρ' ἐκείνων τῷ ἀδεκάστῳ δικαστῇ, ὡς ἀπειθεῖς, ὡς ἀνήκοοι, ὡς τέκνα μωμητὰ, ὡς υἱοὶ ἀνομοί. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, Πικύλος ὑμῖν διακελεύεται «αὐτοὶ γὰρ ἀγομπυροῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες. μὴ παροξύνητε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ταῖς ἐπιμόνοις ὑμῶν κακίας διὰ τὴν τοῦ βίου ματαιότητα πάντα κυκῶντες καὶ ταράσσοντες, κατεπαιρόμενοι ἱερέων τε καὶ ἀρχιερέων καὶ κακὰς ἑαυτοῖς ἐν τῷ μέλλοντι δικαστηρίῳ ἀποθησαυρίζοντες τὰς ἀμοιβάς. μὴ κατεχέτω ὑμᾶς ὁ πηλὸς μὴ δὲ ἡ κόνις τὰ φρονήματα ὑμῶν τρεφέτω μὴ δὲ τὴν πολλὴν σαπρίαν καὶ τὸν βαθὺν βόρβορον καὶ τὴν ἄτιμον ἵλιν τιμῆς ἄξια ἡγεῖσθε. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸ κίβδηλον τῶν τοῦ βίου πραγμάτων καὶ ἀπόπτυστον; τίνι οὐχὶ γινώριμον τοῦ βίου τὸ πολυπλανές καὶ μάταιον; τίνι οὐχὶ δῆλον τὸ τῆς ζωῆς ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον; ἥς ἐν μόνον, ἐστὼς καὶ πάγιον, τὸ πάντας θανάτῳ προδιδόναι, τὸ μηδὲνα δύνασθαι συντηρηῆσαι ἑαυτὸν κρείτονα θανάτου καὶ τῶν ἐκείνου βρόχων ἐλεύθερον. τὸ δὲ πάντων χαλε-

πρώτατον καὶ πολλῶν δακρῶν ἐπεικῶς ἄξιον, ὅτι οὓς ἂν ἑαυτῇ ἕξαπατήσασα προσδήσῃ καὶ πολλοὺς ἑαυτῆς τοὺς πόθους κακῶς ἀναρρήξειε, καὶ τῷ λίχνῳ δελεάσῃ καὶ τῷ λείῳ καταγοητεύσῃ, μικρὰ τέρψασα, αἰῶνια οἴμοι κολάζει, ἀσυνέτων δὲ καὶ κομιδῇ ἡλιθίων ὀλιγοχρονίου τέρψεως ἀνταλλάξασθαι πικρὰν οὕτω καὶ ἀδιεξίτητον κόλασιν, ἧς μηδενὶ μὲν ὑμῶν γένοιτο πείραν λαβεῖν, κύριε καὶ θεέ μου, εἰ δέ τις ὡς ἀπεύχομαι ἐμπεισεῖται εἴσεται σαφῶς ὡς μὴ ὠφελεν ὡς παιδιὰ τις τὰ ἐνταῦθα κολαστήρια πρὸς τὰ μέλλοντα. εἰ γὰρ ἄνθρωποι τηλικούτων εἰσὶν ὀργάνων εὐρεταὶ καὶ οὕτως ἀφορήτων εἰς κόλασιν, ἢ τοῦ θεοῦ ὀργῇ πηλίκην ἐτοιμάσει τιμωρίαν τοῖς παροργίζουσι καὶ μὴ ζητοῦσι μετάνοιαν ἀκούομεν δὲ ὅτι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ οὕτω καὶ ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μηδεὶς οὖν ἀδελφοὶ θελήσει πειραθῆναι Θεοῦ ἀγανακτήσεως, ἀλλ' ἕκαστος τὰ οἰκεία εὐτιθέσθω καὶ μήτε νεότης εἰς μακροὺς χρόνους τὰς ἐλπίδας ταμειεύσθω, ἀλλὰ τὰ σκιρτήματα τῆς σαρκὸς ἐπεχέτω, τοῖς τῆς ἐγκρατείας κατὰ γων χαλινοῖς. οὐδὲ γὰρ οἶδε ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται. κλέπτης, μήτε νέου μήτε γηραιοῦ φειδόμενος, μήτε τὸ γῆρας ἀναπιπτέτω καὶ ἀπελπίζέτω τὴν ἐπανόρθωσιν. εἴ τι που παρεσφάλῃ τοῦ πρόποντος μὴ δὲ ῥηγνύτω μερίζονα τὴν πληγὴν, μὴ δὲ τὸ σύντριμμα χαλεπώτερον ἐργαζέσθω, τί γὰρ δεῖ ἐπιξάινειν τὰ ἔλκη καὶ προστιθέναι ἀνομίαν ἐπ' ἀνομία; ἄλλῃ δὲ τοῦ κριτοῦ ἀγανάκτησις ἀναπίπτειν τινὰ καὶ ἀναβάλλεσθαι τὴν ἰατρείαν καὶ ἐκλύεσθαι δέον προφθάνειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἕξομολογήσει τί πολλὰ λέγω; πλείω καὶ ταῦτα τῆς παρουσίας δυνάμεως τὰς ἐντολὰς οἴδατε ὑπὸ ταύταις ὡς ὑπὸ μεγάλῳ φωτὶ πορεύεσθε καὶ φωτίζεσθε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κατασχυνθῇ ἐκεῖθεν ἀνυαζόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τοῦ φωτὸς σκηνώματα εὖ ἴστε καταντήσατε, τῆς ἀτελευτητοῦ χαρᾶς μετέξοντες. καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθα καταπαύει τὸν λόγον, οὐ μετὰ μακρὸν δὲ καὶ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, ἧς ἐκ πολλοῦ τὴν διδύκευξιν ἠγάπα, ὡς ἂν τὸ γεῶδες βάρος. καὶ τὸ βρῖθον ἐπὶ τὰ κάτω σκῆνος ἀποσεισάμενος πρὸς τὸν μόνον ἀναλύσῃ, καὶ ἐπὶ τὰς ἀλύπους καὶ μακαρίας ἀποκατασταίῃ σκηνὰς ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῆς Λακεδαιμόνος τότε μᾶλλον αἰσθόμενοι τῆς ζημίας πέφυκε γὰρ τὸ ἀγαθὸν οὐχ οὕτω παρὸν ὡς ἐκ χειρῶν ἀρπασθὲν τοῖς πολλοῖς καὶ παχυτέροις ἐπιγινώσκουσιν πρὸς οἰμωγὰς καὶ ἀνακλήσεις γοερὰς ἐξενικῶντο. καὶ μετὰ θρῆνων ὀμιλαδὸν συνέτρεχον ἕκθαμβοι, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, παραπλήγες ὄμοῦ (μικροῦ) καὶ ἔκφρονες. οὕτω γὰρ αὐτοὺς διετίθει τὸ πάθος ἄλλοι γε μὴν ἄλλας διεθρύνουν καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ἐκόπτοντο καὶ ἦν πολὺθρους τίς ὁ θρῆνος καὶ πολὺγλωσσος. ἤκουσας / ἂν γερόντων τὸν τροφέα, τὴν βακτηρίαν, τὴν παράκλησιν ἀποδυρομένων, καὶ ἑαυτῶν ὄλην δυστυχίαν τὴν ἐκείνου ἀποβίωσιν ἀποκαλούντων καὶ τὸ γῆρας λοιπὸν βαρυνομένων καὶ ἀποστεργόντων τὴν ζωὴν, καὶ ταῖς οἰκείαις ἐπαρωμένων πολιαῖς, ὅτι τοσοῦτω πάθει καὶ τοιοῦτω θεάματι ἐφυλάχθησαν, ἀλλ' οὐ προέφθησαν τῇ ἀποτόμῳ τοῦ θανάτου τομῇ τὰς πολλὰς τῶν συμφορῶν τρώσεις καὶ τὰς ἀμυθίτους

τῶν ἀνιαρῶν πληγᾶς, οὐδὲν ἄλλο οὐδὲ τὰ τῶν χηρῶν πρόσωπα ἢ συνεχεῖ κατερρέοντο τῇ τῶν δακρύων λιβάδι. κἀκεῖναι τὴν ζωὴν ἀπελέγοντο, κἀκεῖναις εὐκταῖος, ὁ πᾶσι φευκτός, ἐνομιζέτο θάνατος καὶ ἀρχὴν ζόφου ἀρχὴν τῆς ἀφωτίστου νυκτός τῶν θλίψεων, ἀρχὴν συμφορῶν ἀπαρामυθῆτων τὴν παροῦσαν τότε ἡμέραν καὶ ἐδέχοντο καὶ ὠνόμαζον ἀρχὴν ὄντως χηρείας τῆς σιδηρᾶς καμίνου τῆς δυστήνου βιοτῆς ἦν ἐν ταῖς τῶν συζύγων ἀποβολαῖς ἐπιγῶναι παρὰ τῆς ἐκείνου δεξιᾶς ἐκωλύθησαν καὶ ὄρφανοὶ τὰ αὐτὰ ἀπώδύροντο τὸν πατέρα περιπαθῶς ἄγαν, τὸν φιλόστοργον ἀνακαλούμενοι καὶ πᾶσα ἡλικία ἔλεινῶς τὰ προπεμπτήρια ἐκόπτετο. οὐδὲ γὰρ ὁ πλούτῳ κομῶν ἔλαττον ὠρᾶτο κατηφιῶν τοῦ πένητος, ἀλλ' ὁ μὲν τὸν σωφρονιστὴν ἐν νῶ βαλλόμενος, τὸν πρὸς Θεὸν μεσίτην, τὸν ἡμερον παιδευτὴν καὶ εὐμέθοδον, ὅπως χρῆ μεταχειρίζεσθαι τὸν πλοῦτον καὶ οἰκεῖον ποιεῖν τὸν ἀλλότριον ὁ δὲ ὅπως τὰ τῆς πενίας ἀνιαρὰ εὐχαρίστως φέρειν καὶ ἀμφοτέροι ὁμοίῳ κέντρῳ τῆς ἀθυμίας νυττόμενοι, ὁμοίως εἰς δάκρυα κατεφέροντο καὶ ὁμοίως γοερὰν ἀνέπεμπον φωνὴν καὶ μύχιον ὑπεστέναζον ἀποβαλόντες φεῦ τὸν τεχνίτην καὶ γνήσιον ἱατρὸν καὶ φιλόανθρωπον. ὦ τίς ἂν τοῦ τότε καιροῦ τὰ πάθη ἐκτραγαδῆσετε; δάκρυα ἐν ἀνδράσι, δάκρυα ἐν γυναίξι. καὶ ταῦτα θερμὰ καὶ ταῦτα κρουνηδὸν ἐκχεόμενα ἀφ' ὧν περιδήλωσ ἐδηλοῦτο τὸ φίλτρον καὶ ἡ ἐγκάρδιος στοργὴ πάντων καὶ ἡ θερμὴ πίστις ἡ πρὸς τὸν ἑαυτῶν ποιμένα καὶ διδάσκαλον καὶ συνέρρον ἐπὶ τὴν κηδεῖαν ἡλικία πᾶσα καὶ πᾶσα ἰδέα βίου καὶ πᾶν ἐπιτήδευμα οὐ δοῦλος ὑστέρει, οὐ δεσπότης, καὶ ἀρχων, τῷ ἰδιώτῃ συνέτρεχε, προληφθῆναι ὑπ' ἐκείνου ζημίαν ἡγούμενος ὄλοι περιφανῶς ἐξεκενοῦντο οἴκοι. καὶ παρθένος θαλαμνομένη χρόνῳ καὶ ἀρρένων ὄψιν ἐκκλίνουσα κατετόλμα τότε τῆς ἐξόδου καὶ τὴν αἰδῶ μικρὸν ἀπετίθετο ὡς οὐδὲν τοσοῦτον ζημιωθησομένην τῷ ὀφθῆναι βραχύ, ὅσον καρπωσομένη κέρδος ἐκ τῆς τοῦ ἱεροῦ σώματος προσψάυσεως, εἴπερ τυχεῖν τούτου γένοιτο ἐπτέρου καὶ τὰς γηραιᾶς σάρκας καὶ μαρανθείσας τῷ χρόνῳ, ἡ τῆς εὐλογίας ἔλπις καὶ πᾶσαι ἀγνυαὶ καὶ πᾶσαι ἀμφοδοὶ ἐστενοῦντο τῷ πλήθει, οὐ τὸ προσελθεῖν μόνον καὶ ψαῦσαι τοῦ Παναγίου σώματος, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ προσιδεῖν τὴν εἰσάγγελαν ἐκείνην πολιάν. ἀγιασμὸν ἡγουμένων πάντων καὶ στερρὰν εὐλογίαν καὶ μεγίστων τινῶν ἀπόλαυσιν. ἀλλ' ἡμεῖς μέντοι ταῦτα, ὦ θεῖα καὶ ἱερὰ κεφαλὴ καὶ πατριαρχῶν σύσκηνη μικρὰ μὲν οὐκ ἀρνούμεθα καὶ τῆς σῆς μεγαλειότητος πολὺ τι ἐκπίπτοντα, ὅμως δ' οὐκ ἐλάττω τῆς δυνάμεως, εἰ καὶ τῆς προθυμίας ἔλλιπέστερα. σὺ δὲ ὁ περὶ Θεὸν ὦν καὶ περὶ τὴν ἄνω χορευὼν χαρὰν καὶ ἀνεσπέρω φωτὶ ἀυγαζόμενος μὴ δὲ ἡμῶν τῶν ἐν τῷ σκοτεινῷ τούτῳ σαρκίῳ ἐνειρμένων ἐπιλάθοιο ἀλλὰ καὶ τῷ ἱερῷ τῆς σῆς ποιμνῆς ποιμένι συμποιμαίνοις καὶ κοινωνοίης τῶν φροντίδων γνησίως, ταύτην ἀμοιβὴν τῆς εἰς σὲ θεριμῆς ἀγάπης ἀντιδιδούς καὶ αὐτὴν τὴν ὑπὸ τῇ σῇ φιλίᾳ δεξιᾷ ποιμανθεῖσαν ἀγαπητῶς ποιμνὴν περιέποις ὡς πρότερον ἢ καὶ ἔτι θεριμότερον. καὶ ἐν εὐσεβείᾳ συντηροίης καὶ βίου καθαρῶ-

τητι ἄγνοὺς τὰς ψυχὰς ἄγνοὺς τὰ σώματα παριστῶν Θεῷ καὶ τῇ κἀφ ταύτῃ σκηνῇ καὶ τῶν οὐρανίων ἀντιτύπῳ καὶ εἰς αὐτὴν εἰσάγων τὴν οὐράνιον μάνδραν ἄξια τοῦ ἐκεῖ νυμφῶνος περιχειμένους ἐνδύματα. κἀμοὶ δὲ ταῖς θερμαῖς σου πρεσβείαις ἁμαρτημάτων ἄφρασιν πρυτανέουσι καὶ ἀμείψαιο τὸν μικρὸν τοῦτον πόνον εὐλογίαις σαῖς καὶ ταῖς διὰ βίου προστασίαις. μηδέ τι δυσχεραίνουσι ὅτι μακρὰν που τῆς ἀξίας ἐκτετοπίσμεθα οὐδὲ γὰρ ἐπεπηδήσαμεν σου τοῖς ἐγκωμίοις ὡς δοκοῦντες ἔχειν τι εἰπεῖν τῆς σῆς ἀνεφίκτου ἀρετῆς ἐφικνούμενον ἀλλ' ἐπιταγῇ δουλεόοντες καὶ πατρὶ πειθόμενοι πνεύματι ἀγομένῳ καὶ ᾧ ἀπειθεῖν κίνδυνος οὐ μικρός, τοῦτον ὑπήλθομεν τὸν ἀγῶνα. Εἰ δὲ καὶ παίδων ψελλίσματα πατράσιν εἰσι φίλτατα, δέξαι καὶ ταῦτα προσηνῶς. κἀμοῦ τοῦ ἐπιταχθέντος εἰπεῖν καὶ πάντων τῶν τὰς ἀκοὰς ἠδέως τῷ περὶ σὲ λόθῳ ὑπεχόντων τούτοις τοῖς διηγήμασι θερμῶς προῖστασο, πάσας κοιμίζων συμφορὰς πᾶσαν γαλήνην δορούμενος καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν χαρὰν ποδηγῶν ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ζῶοποιῷ καὶ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ πνεύματι πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ΑΜΗΝ.